

Македонски Телеком АД - Скопје
Орце Николов бб, 1000 Скопје

Македонски Телеком
АД за електронски комуникации - Скопје
Број: 01-206670/1
Датум: 30-04-2009

До: Комисија за хартии од вредност на РМ
Ул. Димитрија Чуповски бр 26 1000 Скопје
Датум: 30.04.2009
Предмет: Поднесување на Годишен извештај за 2008 година

Почитувани,

Согласно членовите 154 и 164 од Законот за хартии од вредност како и подзаконската регулатива во врска со обврските за годишно известување на Македонски Телеком АД Скопје за 2008 година, во прилог Ви го доставуваме Годишниот извештај за 2008 година.

Воедно напоменуваме дека ревидираните консолидирани финансиски извештаи за 2008 година содржат квалификувано мислење од овластениот ревизор.

Со почит,

Жарко Луковски
Претседател на Одбор на директори

Македонски Телеком
АД за електронски комуникации - Скопје
Никола Бекерџиќ
Главен извршен директор

Македонски Телеком АД - Скопје
Орце Николов бб, 1000 Скопје

До: Комисија за хартии од вредност на РМ
Датум: 30 април 2009 година
Предмет: Годишен извештај за периодот 01.01.2008 – 31.12.2008 година

1. Општи податоци

Назив	Македонски Телеком, Акционерско друштво за електронски комуникации - Скопје
Седиште и адреса	Орце Николов бб, 1000, Скопје, Република Македонија
Телефон и факс	Тел: +389 2 3100 200 / Факс: +389 2 3100 300
Адреса на електронската пошта	kontakt@telekom.mk
Адреса на интернет страницата	www.telekom.mk

2. Правен статус

Матичен број	5168660
Шифра на дејноста	64.20/0
Опис на дејноста	Телекомуникации
Број на решение од Централниот Регистар	08-03/3843/1 од 11.05.2006
Датум на основање	- Основен суд Скопје 29.01.2001 година – АД Македонски Телекомуникации Скопје во државна сопственост се трансформира во АД за телекомуникации Македонски телекомуникации - Скопје, - На 11.05.2006 година е извршено и регистрирање во Централен регистар на РМ согласно законските прописи.
Статусни промени	- 29.01.2001 (Приватизација и промена на фирма од Акционерско друштво за телекомуникации Македонски телекомуникации во државна сопственост Скопје во Акционерско друштво за телекомуникации Македонски телекомуникации - Скопје), - 05.03.1998 (Преобразба на Јавно претпријатие за телекомуникации Македонски Телекомуникации Ц.О.Скопје во Акционерско друштво за телекомуникации Македонски телекомуникации во државна сопственост Скопје), - 12.08.1997 (Основање – организирање на Јавно претпријатие за телекомуникации Македонски Телекомуникации Ц.О.Скопје).
Број на подружници, филијали	- Т-Мобиле Македонија како посебно правно лице во 100% сопственост на Македонски Телеком АД Скопје (МКТ), - 29 подружници/ Продажни места на МКТ што не се во својство на посебни правни субјекти. Истите се регистрирани како подружници во согласност со Законот за трговски друштва согласно со кој секој субјект што извршува дејност на МКТ на друга локација освен во седиштето на дирекцијата на МКТ е регистриран како подружница.
Број на вработени на крајот на годината (31.12.2008)	1.308
Систем на управување	Едностепен
Име и презиме на прокуристот	Николај Бекерс

Македонски Телеком АД - Скопје
Адреса Орце Николов бб, 1000 Скопје, Р. Македонија
Контакт Телефон: +389 2 3100 200; Факс: +389 2 3100 300; Контакт центар 171
e-mail: kontakt@telekom.mk; www.telekom.mk
ЕМБС 5168660

Македонски Телеком АД - Скопје
Орце Николов бб, 1000 Скопје

3. Податоци за капиталот и промени во капиталот

Вкупен износ на основната главнина во денари	9.583.887.733,00
Број на издадени акции	
- обични акции	95.838.780
- приоритетни акции (Златна акција)	1
Номинална вредност на обична акција	100,00 денари
Номинална вредност на приоритетна акција	9.733,00 денари
Емисија на акции	Во периодот на известување не е извршена емисија на акции на Македонски Телеком АД - Скопје.
Поделба на акции	Во периодот на известување не е извршена поделба на акции на Македонски Телеком АД Скопје.
Број на акционери на крајот на годината (31.12.2008)	4.235
Број и процент на сопствени акции во основната главнина на крајот на годината (процент заокружен на две децимали)	9.583.878 сопствени акции (10,00% од вкупниот број на издадени обични акции на Македонски Телеком АД Скопје).
Податоци за стекнување на сопствени акции	
- датум и начин на стекнување	На владината аукција/ редовно тргување што се одржа од 5 до 9 јуни 2006 година, Друштвото откупи 10,00% од владините акции во Македонски Телеком АД Скопје.
- правен основ за стекнување	Сопствените акции се откупени во согласност со Одлуката на Собранието на акционери на Друштвото бр. 021-98576/1.
- количина	9.583.878
- поединечна цена	Од вкупно 9.583.878 откупени сопствени акции, 9.488.040 акции се откупени по цена од 389 денари, а 95.838 акции се откупени по цена од 390 денари.
Податоци за било какви значајни промени што биле содржани во проспектоот (особено податоци за: правното, финансиското и деловното работење на издавачот, инвестициониот ризик и за правата кои произлегуваат од понудените хартии од вредност).	Македонски Телеком АД - Скопје нема издадено проспект.
Меѓународен идентификациски број на обични акции издадени од Друштвото - ИСИН број	MKMTSK101019
Меѓународен идентификациски број на приоритетните акции издадени од Друштвото - ИСИН број	MKMTSK121017
Сметка/и (транзакциона/и) на Друштвото и назив на институцијата која ја води	20000090141316, Стопанска банка АД - Скопје

Македонски Телеком АД - Скопје
Адреса Орце Николов бб, 1000 Скопје, Р. Македонија
Контакт Телефон: +389 2 3100 200; Факс: +389 2 3100 300; Контакт центар 171
e-mail: kontakt@telekom.mk; www.telekom.mk
ЕМБС 5168660

Македонски Телеком АД - Скопје
Орце Николов бб, 1000 Скопје

4. Финансиски податоци и финансиска состојба на Друштвото

Цена на обичните акции	
- највисока	705,00 денари
- најниска	291,00 денари
- последна цена	300,00 денари
Цена на приоритетните акции	/
Пазарна капитализација (вредноста е пресметана со множење на вкупниот број на издадени обични акции со последната поединечна цена на обичните акции постигната на берзата на последниот ден за периодот за кој се известува)	28.752 милиони денари
Промени на сметководствените политики	Нема промени
Датумот на одржување на акционерското собрание на кое е усвоен ревидираниот годишен извештај за 2008 година	29.04.2009 (консолидираните ревидирани финансиски извештаи за 2008 година се дадени во прилог)
Анализа и образложение на деловните резултати и програма за развој на Друштвото	Во прилог е даден годишниот извештај за работењето на Групацијата на Македонски Телеком АД – Скопје во 2008 година
Податоци за членовите на Одборот на директори, како и нивно процентуално учество во основната главнина на Друштвото	Податоците се претставени во табела 4.1
Податоци за физички и/или правни лица кои поседуваат повеќе од 5% од акциите на Друштвото	Податоците се претставени во табела 4.2
Податоци за сите договори за наградување на членовите на одборот на директори и лицата со посебни одговорности и овластувања	Износот на надоместоците на членовите на ОД на Друштвото и износот на надоместоци за клучното раководство на Друштвото се претставени во белешка 29 од консолидираните ревидирани финансиски извештаи за 2008 година.
Податоци за трансакциите помеѓу Друштвото со поврзаните лица	Трансакциите со поврзани лица се состојат од: обезбедување и добивање на телекомуникациски услуги и опрема, одобрување заеми и обезбедување на консултантски услуги за раководството и поддржување на активности за ребрендирање. Износите се прикажани во соодветните белешки (види белешка 7,14 и 28) од консолидираните ревидирани финансиски извештаи за 2008 година.
Бруто дивиденда по обична акција (во апсолутен износ и во процентуален износ во однос на номиналната вредност, заокружен на две децимали) за годината:	
- 2007	113,42 денари (113,42% од номиналната вредност)
- 2006	0
- 2005	86,10 денари (86,10% од номиналната вредност)
Бруто дивиденда по приоритетна акција (во апсолутен износ и во процентуален износ во однос на номиналната вредност, заокружен на две децимали) за годината:	
- 2007	113,42 денари (1.17% од номиналната вредност)
- 2006	0
- 2005	86,10 денари (0.88% од номиналната вредност)
Назив на берзата или друг организиран пазар на која се тргува со хартиите од вредност на Друштвото	Македонска берза АД Скопје

Македонски Телеком АД - Скопје
Орце Николов бб, 1000 Скопје, Р. Македонија
Адреса
Контакт
Телефон: +389 2 3100 200; Факс: +389 2 3100 300; Контакт центар 171
e-mail: kontakt@telekom.mk; www.telekom.mk
ЕМБС 5168660

Македонски Телеком АД - Скопје
 Орце Николов 66, 1000 Скопје

4. Финансиски податоци и финансиска состојба на Друштвото (продолжува)

Котација на хартиите од вредност на Друштвото и берзата на која котираат	Акциите на Друштвото не котираат на берза. Со акциите на Друштвото се тргува на пазарниот сегмент на редовниот пазар (пазар за јавно поседувани друштва - обични акции)
Правни прашања (коментар на органите на управување/ менаџментот за сите судски постапки во кои е вклучено Друштвото како тужител односно тужена страна, чија вредност изнесува најмалку 5% од вредноста на капиталот на Друштвото определена врз основа на последните ревидирани годишни финансиски извештаи)	Друштвото не е вклучено во судски постапки чија вредност изнесува најмалку 5% од вредноста на капиталот на Друштвото определена врз основа на ревидираните финансиски извештаи за 2008. Податоците за судските спорови во кои е вклучена Групацјата Македонски Телеком АД Скопје се претставени во белешките 15 и 27 од консолидираните ревидирани финансиски извештаи за 2008 година.

4.1. Податоци за членови на Одборот на директори и нивниот акционерски удел во Друштвото

	Име и презиме	Опис на функцијата и датум на назначување
1	Жарко Луковски	Претседател на Одбор на директори 29.11.2006
2	Горан Ивановски	Неизвршен член на Одбор на директори 29.11.2006
3	Борис Ставров	Неизвршен член на Одбор на директори 04.12.2008
4	Денеш Слуха	Неизвршен член на Одбор на директори 29.11.2006
5	Агрон Буцаку	Неизвршен член на Одбор на директори/Заменик претседател 03.09.2008
6	Јоаким Хас	Неизвршен член на Одбор на директори 03.09.2008
7	Николај Бекерс	Извршен член на Одбор на директори/ Главен извршен директор 31.07.2007 со примена на одлука од 10.09.2007
8	Габор Пал	Неизвршен член на Одбор на директори 18.12.2007
9	Волфганг Хауптман	Неизвршен член на Одбор на директори 30.05.2005
10	Јанош Сабо	Неизвршен член на Одбор на директори 31.07.2007
11	Роберт Молнар	Независен член на Одбор на директори 17.05.2007
12	Методи Стоименовски	Независен член на Одбор на директори 17.05.2007
13	Андраш Фишер	Независен член на Одбор на директори 03.09.2008
14	Ромео Дереван	Независен член на Одбор на директори 17.05.2007

* Заклучно со 31.12.2008 членовите на Одборот на директори на Македонски Телеком АД Скопје не поседуваат акции издадени од Друштвото.

Македонски Телеком АД - Скопје
 Адреса Орце Николов 66, 1000 Скопје, Р. Македонија
 Контакт Телефон: +389 2 3100 200 ; Факс: +389 2 3100 300; Контакт центар 171
 e-mail: kontakt@telekom.mk; www.telekom.mk
 ЕМБС 5168660

Македонски Телеком АД - Скопје
Орце Николов бб, 1000 Скопје

4.2. Податоци за физички и/или правни лица кои поседуваат повеќе од 5% од акциите на Друштвото

Име	Адреса	Број на акции	% во вкупниот број на акции со право на глас	% во вкупниот број на акции
Каменимост Комуникации АД Скопје (во ликвидација)	Орце Николов бб, 1000 Скопје	48.877.780	56,67	51,00
Влада на Република Македонија	Булевар Илинден бб, 1000 Скопје	33.364.875	38,68	34,81

Македонски Телеком АД – Скопје
Консолидирани финансиски извештаи
За годината која завршува на
31 декември 2008
Со извештај на независниот ревизор

Содржина

Извештај на независниот ревизор

Консолидирани финансиски извештаи

Консолидиран биланс на состојба	1
Консолидиран биланс на успех	2
Консолидиран извештај за паричните текови	3
Консолидиран извештај за промените во капиталот и резервите	4
Белешки кон консолидираните финансиски извештаи	5

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До Управниот Одбор и Акционерите на Македонски Телеком АД Скопје

Извештај за консолидираните финансиски извештаи

Ние извршивме ревизија на приложените консолидирани финансиски извештаи на Македонски Телеком АД Скопје (“Друштвото”) и неговите подружници Т-Мобиле Македонија АД Скопје и фондацијата Е-Македонија Скопје (заедно “Групацијата”), кои што го вклучуваат консолидираниот биланс на состојба заклучно со 31 декември 2008 година, како и консолидираниот биланс на успех, консолидираниот извештај за промени во главнината и консолидираниот извештај за парични текови за годината која што завршува тогаш и прегледот на значајните сметководствени политики и други објаснувачки белешки.

Одговорност на менаџментот за консолидираните финансиските извештаи
Менаџментот е одговорен за подготвувањето и објективното презентирање на овие консолидирани финансиски извештаи во согласност со Меѓународните Стандарди за Финансиско Известување. Оваа одговорност вклучува: обликување, имплементирање и одржување на интерна контрола која што е релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиски извештаи коишто се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка; избирање и примена на соодветни сметководствени политики; како и правење на сметководствени проценки кои што се разумни во околностите.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие консолидирани финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Освен за подолу наведеното, ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со Меѓународните стандарди за ревизија. Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали консолидираните финансиски извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во консолидираните финансиски извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на консолидираните финансиски извештаи, без разлика дали е резултат на измама или грешка. Кога ги прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја

разгледува интерната контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на консолидираните финансиски извештаи на ентитетот за да обликува ревизорски постапки кои што се соодветни во околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефективност на интерната контрола на ентитетот. Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на менаџментот, како и оценка на севкупното презентирање на консолидираните финансиски извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се доволни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Основа за Квалификувано мислење

Со датумот на овој извештај, експерти од трета страна проверуваат одредени трансакции кои се евидентирани од страна на Групацјата. Овие истраги се сеуште во тек, но како резултат на досегашната спроведена работа од страна на експертите, ние не сме во можност да утврдиме дали одредени трансакции кои се евидентирани од страна на Групацјата со други субјекти, во 2006 година, резултирале со примени услуги соодветно на извршените плаќања за истите. Вкупниот износ на овие трансакции во консолидираните финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2008 година, идентификувани до датумот на ова мислење изнесува МКД 105,147,000, евидентирани како купени сопствени акции во консолидираниот биланс на состојба на 31 декември 2008 година и 31 декември 2007 година. Нашето мислење во однос на коресподентните износи за годината која заврши на 31 декември 2007 беше соодветно квалификувано.

Квалификувано мислење

Според наше мислење, освен за можните ефекти наведени во параграфот Основа за Квалификувано мислење, приложените консолидирани финансиски извештаи, од сите материјални аспекти, даваат вистинска и објективна слика на финансиската состојба на Групацјата заклучно со 31 декември 2008 година, резултатите од работењето, како и паричните текови за годината којашто завршува тогаш во согласност со Меѓународните Стандарди за Финансиско Известување.

Price Waterhouse Coopers Revizija DOO

ПрајсвотерхаусКуперс РЕВИЗИЈА Д.О.О. Скопје

5 март 2009 година
Скопје

Консолидиран биланс на состојба

Во илјади денари	Белешка	На 31 декември	
		2008	2007
Средства			
Тековни средства			
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	5	1.123.520	6.728.837
Депозити во банки	6	9.932.605	7.384.557
Побарувања од купувачи и останати побарувања	7	2.999.608	2.966.540
Залихи	9	279.943	300.890
Средства наменети за продажба	10	1.204	32.091
Вкупно тековни средства		14.336.880	17.412.915
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	11	14.054.385	14.067.684
Аванси за недвижности, постројки и опрема		486	-
Нематеријални средства	12	2.829.685	1.951.977
Побарувања од купувачите и останати побарувања	7	98.887	103.581
Финансиски средства расположиви за продажба		896	896
Финансиски средства по фер вредност преку биланс на успех	13	61.476	226.272
Вкупно нетековни средства		17.045.815	16.350.410
Вкупно средства		31.382.695	33.763.325
Обврски			
Тековни обврски			
Обврски кон добавувачи и останати обврски	14	3.476.452	2.549.630
Обврски за данок на добивка		134.787	274.638
Резервирања за други обврски и плаќања	15	587.432	457.554
Вкупно тековни обврски		4.198.671	3.281.822
Нетековни обврски			
Одложени даночни обврски		47.835	139.607
Резервирања за други обврски и плаќања	15	705.669	381.841
Вкупно нетековни обврски		753.504	521.448
Вкупно обврски		4.952.175	3.803.270
Капитал			
Акционерски капитал		9.583.888	9.583.888
Премија од издавање акции		540.659	540.659
Сопствени акции		(3.843.505)	(3.843.505)
Законски резерви		2.475.068	2.475.068
Задржана добивка		17.674.410	21.203.945
Вкупно капитал	16	26.430.520	29.960.055
Вкупно капитал и обврски		31.382.695	33.763.325

Консолидираните финансиски извештаи прикажани на страниците од 1 до 41 беа одобрени од страна на Раководството на Македонски Телеком АД - Скопје на 16 февруари 2009 година, и се предмет на разгледување и одобрување од Одборот на Директори на 10 март 2009 година и од акционерите на денот кој дополнително ќе се одреди.

Nikola J.B. Beckers

Главен извршен директор

Славко Проданов
Главен финансиски директор

Консолидиран биланс на успех

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31	
		декември	
		2008	2007
Приходи	17	18.603.199	18.077.817
Амортизација		(2.993.033)	(3.273.901)
Трошоци за вработените	18	(2.014.999)	(1.569.338)
Плаќања кон останати оператори		(1.722.243)	(1.692.406)
Останати расходи од работењето	19	(5.602.901)	(4.828.200)
Трошоци од работење		(12.333.176)	(11.363.845)
Останати оперативни приходи	20	257.127	94.189
Добивка од работењето		6.527.150	6.808.161
Расходи од финансирање	21	(119.915)	(234.277)
Приходи од финансирање	22	706.506	561.410
Добивка пред одданочување		7.113.741	7.135.294
Данок од добивка	23	(860.205)	(974.293)
Нето добивка за годината		6.253.536	6.161.001

Консолидиран извештај за паричниот тек

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31 декември	
		2008	2007
Оперативни активности			
Нето добивка пред оданочување		7.113.741	7.135.294
Корекции за:			
Амортизација		2.993.033	3.273.901
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	19	23.231	51.950
Добивка од продажба на подружници	20	(238.421)	-
Загуба/(добивка) од промена на фер вредноста на финансиските средства по фер вредност преку билансот на успех	21/22	99.870	(56.327)
Исправка на вредноста на побарувања од купувачи и други побарувања	19	189.709	241.790
Резервирања за други обврски и плаќања		540.097	474.527
Нето добивка од продажба на опрема		(18.706)	(94.189)
Приходи од дивиденди	22	(3.144)	(2.724)
Расходи од камати	21	48	659
Приходи од камати	22	(630.624)	(502.359)
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		(11.809)	27.293
Парични средства добиени од работењето пред промената во обртниот капитал		10.057.025	10.549.815
Зголемување на залихите		(2.284)	(42.696)
Зголемување на побарувањата		(222.627)	(299.849)
Зголемување на обврските		811.472	215.789
Парични средства добиени од работењето		10.643.586	10.423.059
Платени камати		(48)	(659)
Платен данок од добивка		(1.091.828)	(1.004.524)
Паричен тек од оперативни активности		9.551.710	9.417.876
Инвестициони активности			
Набавка на недвижности, постројки и опрема		(2.135.789)	(1.709.469)
Набавка на нематеријални средства		(1.676.113)	(640.719)
Приливи од продажба на подружници		303.346	-
Одобрени/(наплатени) заеми		4.972	(17.877)
Депозити вратени од банки		17.179.697	4.354.477
Депозити пласирани во банки		(19.669.550)	(7.557.812)
Приливи од дивиденди		3.144	2.724
Приливи од продажба на опрема		32.526	153.667
Примени камати		572.002	496.785
Парични текови од инвестициони активности		(5.385.765)	(4.918.224)
Финансиски активности			
Исплата на дивиденди		(9.783.071)	(7.426.794)
Паричен тек од финансиски активности		(9.783.071)	(7.426.794)
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		11.809	(27.293)
Нето намалување на паричните средства и еквиваленти на паричните средства		(5.605.317)	(2.954.435)
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 1 јануари		6.728.837	9.683.272
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 31 декември	5	1.123.520	6.728.837

Консолидиран извештај за промените во капиталот и резервите

Во илјади денари	Белешка	Акционерски капитал	Премија од издавање акции	Сопствени акции	Останати резерви	Задржана добивка	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2007		9.583.888	540.659	(3.843.505)	2.475.068	22.469.738	31.225.848
Нето добивка за годината		-	-	-	-	6.161.001	6.161.001
Исплатени дивиденди		-	-	-	-	(7.426.794)	(7.426.794)
Состојба на 31 декември 2007	16	9.583.888	540.659	(3.843.505)	2.475.068	21.203.945	29.960.055
Состојба на 1 јануари 2008		9.583.888	540.659	(3.843.505)	2.475.068	21.203.945	29.960.055
Нето добивка за годината		-	-	-	-	6.253.536	6.253.536
Исплатени дивиденди		-	-	-	-	(9.783.071)	(9.783.071)
Состојба на 31 декември 2008	16	9.583.888	540.659	(3.843.505)	2.475.068	17.674.410	26.430.520

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

1. ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

1.1. За Друштвото

Овие консолидирани финансиски извештаи се однесуваат на групацијата на Македонски Телеком АД - Скопје, која ги вклучува Македонски Телеком АД – Скопје, Т-Мобиле Македонија АД Скопје и фондацијата е-Македонија – Скопје (во понатамошниот текст: „Групацијата“).

Македонски Телеком, АД – Скопје (во понатамошниот текст: „Друштвото“) е акционерско друштво регистрирано во Република Македонија.

Во 2008 година Друштвото го прифати Т-Хоме брендот и на 1 мај 2008 година го промени своето правно име од АД Македонски Телекомуникации Скопје во Македонски Телеком АД – Скопје и неговите производи сега се продаваат под брендот Т-Хоме.

Непосредна компанија мајка на Групацијата е АД Каменимост Комуникации Скопје, во доброволна ликвидација, во сопственост на Magyar Telekom Plc. регистриран во Унгарија. Крајната компанија мајка е Deutsche Telekom AG регистрирана во Федерална Република Германија.

Друштвото е водечка компанија која обезбедува услуги од областа на фиксната телефонија, додека Т-Мобиле Македонија АД е водечка компанија која обезбедува услуги од областа на мобилната телефонија во Македонија. е-Македонија е фондација, основана заради поддршка на примената и развојот на информационата технологија во Македонија.

Работењето на телекомуникацискиот сектор во Република Македонија е регулирано со имплементирањето на Законот за електронски комуникации (ЗЕК) донесен во март 2005 година. Со последната измена на ЗЕК, објавен на 4 август 2008 година, постоечкиот концесиски договор на Друштвото и Т-Мобиле Македонија не се повеќе важечки од 5 август 2008 година. На 5 септември 2008 година Агенцијата за електронски комуникации (Агенцијата), официјално им прати известување на Друштвото и Т-Мобиле Македонија за оние јавни електронски комуникациски мрежи и / или услуги кои биле доделени во концесискиот договор. Лиценци за радиофреквенција беа издадени на операторите за опсегот доделен со концесиските договори во форма пропишана од ЗЕК.

На 27 декември 2007 година, Агенцијата донесе одлука да објави јавен тендер за универзален давател на електронски комуникациски услуги во Република Македонија. Отворањето на квалификуваните понуди се одржа на 18 февруари 2008 година, а на 22 февруари 2008 година врз основа на одлука на Агенцијата, во предквалификацијата Друштвото беше избрано како еден од кандидатите за давател на универзална услуга. Агенцијата ќе достави писмена покана (без јавен повик) до избраните кандидати од првата фаза за доставување на понуда за избор на давател на универзална услуга.

Регулаторната рамка за регулирање на тарифирањето кај Друштвото до август 2008 година беше соржана во концесискиот договор. Со стапувањето на сила на ЗЕК во март 2005 година и објавувањето на соодветен нацрт на законот за регулирање на малопродажните цени во септември 2008 година, Агенцијата може да предложи еден од следните начини на регулирање на фиксните телефонски услуги: ограничување на малопродажна цена (price cap), индивидуално одобрена цена, цена определена врз основа на споредливи пазари (benchmarks). Друштвото има обврска цените за регулираните големопродажни услуги да ги формира врз основа на трошоци, со користење на методологијата за целосно распределени трошоци (“FDC”) до јули 2007 година и користење на методологијата за долгорочно зголемување на трошоците (“LRIC”) по истекот на тој период. Друштвото го достави предлогот за надоместоци за интерконекција базирани на LRIC во јули 2007 година, а за надоместоците за разврзан пристап во декември 2007 година. На 23 мај 2008 година Агенцијата дозволи ново намалување на надоместоците за интерконекција и разврзан пристап врз основа на независен ревизорски извештај за сметководствениот систем на трошоци што е применливо од 1 јуни 2008 година.

Според ЗЕК, Друштвото е определено како оператор со Значителна пазарна моќ (“SMP”) на пазарот на фиксната телекомуникациска мрежа и услуги, вклучувајќи го и пазарот за пристап на мрежите за пренос на податоци и закуп на линии. Врз основа на 4 донесени подзаконски акти и неколку Нацрт подзаконски акти објавени во септември 2008 година Друштвото се обврзува да подготви неколку дополнителни големопродажни производи.

На 29 јуни 2007 година Агенцијата ја објави нацрт анализата спроведена на Пазарот 16 (услуги за терминирање на повик во јавните мобилни комуникациски мрежи) и врз основа на истата на 26 ноември 2007 година донесе одлука со која Т-Мобиле Македонија доби статус на SMP оператор при што беа наметнати неколку обврски (интерконекција и

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

пристап, недискриминација во интерконекција и пристап, посебно сметководство, контрола на цени и сметководство на трошоци).

На 29 февруари 2008 година Т-Мобиле Македонија поднесе Референтна понуда за интерконекција до Агенцијата. На 28 март 2008 година Агенцијата донесе одлука за значително намалување на цените за поврзување. Новите цени од Т-Мобиле Македонија се применуваат од 1 Август 2008.

Во ноември 2007 година, Агенцијата објави јавен тендер за доделување на една лиценца за користење на 3G радиофреквенции. Космофон победи на тендерот и започна со комерцијално работење со 3G од 12 август 2008 година. На 2 септември 2008 се донесе одлука за доделување на нови 3G лиценци со објавен иницијален износ од 10 милиони евра за секоја лиценца поединечно. На 17 декември 2008 Т-Мобиле Македонија доби лиценца за 3G и е обврзан да започне со комерцијален старт на услугите до 17 јуни 2009 година. Владата на Република Македонија објави официјална одлука за доделување на дополнителни две 3G лиценци со износ од 5 милиони евра за секоја лиценца поединечно. Јавниот тендер за доделување на овие лиценци се уште не е објавен.

Од август 2006 година, Друштвото има повеќе од 100 акционери како резултат на продажбата на дел од акциите во сопственост на Владата на Република Македонија преку аукциите организирани во текот на јуни 2006 година. Согласно Законот за хартии од вредност, со ова, Друштвото се квалификува како компанија со посебни обврски за известување кои главно се состојат од доставување на квартални, полугодишни и годишни финансиски информации до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија.

Регистрирана адреса на Друштвото е ул. Орце Николов бб, 1000, Скопје, Република Македонија. Просечниот број на вработени во 2008 беше 1.906 (2007: 2.151).

1.2. Истрага за одредени договори за консултантски услуги

На 13 февруари 2006 година, Magyar Telekom Plc., мнозински сопственик на Друштвото (преку Каменимост Комуникации АД – Скопје во ликвидација, мнозински акционер на Македонски Телеком АД – Скопје), објави дека врши истрага на одредени договори склучени од страна на подружница на Magyar Telekom Plc. со цел да утврди дали истите биле склучени спротивно на политиката на Magyar Telekom Plc. или важечките закони или прописи. Последователно на ова, на 19 февруари 2007 година Одборот на директори на Друштвото, врз основа на препораката на Одборот за ревизија на Друштвото и Одборот за ревизија на Magyar Telekom Plc. донесе одлука да се спроведе независна интерна истрага во однос на овие договори. Оваа истрага која ја врши независна правна фирма и која е под надзор на Одборот за ревизија на Magyar Telekom Plc, е сеуште во тек.

Magyar Telekom Plc. веќе спроведе одредени дополнителни мерки кои имаат за цел да ги подобрат контролните процедури на Magyar Telekom Group во поглед на склучувањето на консултантски договори, вклучувајќи и воведување на нов модел на управување.

Како резултат на доцнењето во финализирањето на финансиските извештаи за 2005 и 2006 година поради истрагата, Друштвото не успеа да запази одредени крајни рокови пропишани од Република Македонија и други применливи закони и прописи за подготовка и поднесување на ревидираните годишни извештаи и одржување на годишни собранија на акционери.

Во мај 2008 White & Case LLP, стручен советник во независната истрага на Одборот на ревизија на Magyar Telekom Plc., достави до Magyar Telekom Plc. "Извештај за статусот за македонскиот дел од независната истрага". Во статусниот извештај White & Case LLP. покрај другите работи, назначија дека: "постојат потврдни докази за нелегитимност во склучувањето и/или извршувањето на шест договори за советување, маркетинг, финансиски анализи при набавки и/или услуги за лобирање во Македонија склучени во периодот помеѓу 2004 и 2006 година помеѓу Magyar Telekom Plc. и/или различни нејзини подружници од една страна и кипарска консултанска компанија и/или нејзините подружници од друга страна, по кој основ Magyar Telekom Plc. и/или нејзините подружници платиле во вкупен износ повеќе од ЕУР 6,7 милиони.

Врз основа на информации од White & Case дадени на Magyar Telekom имаме сознанија дека со интерната независна истрага се идентификувани неколку договори (вклучувајќи ги и шесте договори со кипарската консултанска компанија и/или нејзините подружници наведени во јавната објава од 21 мај 2008 година) поврзани со деловното работење на Magyar Telekom Group во Македонија, за кои White & Case мисли дека се сомнителни и вредни за понатамошна истрага. Последниот од овие сомнителни договори е со датум 1 март 2006 година. White & Case најавија дека ќе ги информираат Одборот за ревизија на Magyar Telekom, менаџментот на Magyar Telekom и ревизорите на Magyar Telekom за релевантни информации и/или заклучоци поврзани со овие договори. (Одборот на директори на

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Magyar Telekom го овласти White & Case за давање на обелоденувања за сите прашања покренати од ревизорите до SEC и DOJ и Magyar Telekom беше информиран дека White & Case неколку пати се сретнале со SEC и DOJ и разговарале за истрагата).

Независната истрага продолжува. Друштвото не може да предвиди кога независната истрага ќе заврши, кој би бил финалниот резултат од истрагата или дали истата би имала влијание и какво, на финансиските извештаи на Друштвото или на резултатот од работењето.

Во мај 2008 година, Министерството за внатрешни работи (МВР) на РМ достави до Друштвото официјално писмено барање за информации и документација за одредени плаќања за консултантски услуги и авансна дивиденда, како и одредени набавки и договори. Во јуни 2008 година Друштвото достави копии од бараната документација.

Во октомври 2008 година истражниот судија од Основен Суд Скопје 1 – Скопје (кривичен суд) издаде официјален писмен налог до Друштвото за предавање на одредена оригинална документација. Подоцна во октомври 2008 година, Друштвото официјално ја предаде бараната документација. Дополнителни писмени барања беа доставени од МВР и друштвото ја обезбеди бараната документација.

Врз основа на јавни информации достапни од 10 декември 2008 година имаме сознанија дека Оделот за Организиран Криминал при МВР ги предал досиеата на канцеларијата на Основното јавно обвинителство за организиран криминал и корупција со предлог да се покрене кривична постапка против Attila Szendrei (поранешен Главен извршен директор на Македонски Телеком АД - Скопје), Rolf Plath (поранешен Главен финансиски директор на Македонски Телеком АД - Скопје), Mihail Kefaloyannis (поранешен член на Одборот на директори во Каменимост и поранешен член на одборот на директори во Телемакедонија) и Zoltan Kisjuhász (поранешен Главен извршен директор на Каменимост и поранешен неизвршен член на Одборот на директори на Македонски Телеком АД - Скопје) врз основа на основано сомневање за извршени кривични активности. Предлогот е овие лица да бидат обвинети за злоупотреба на службената должност и овластувања на нивните позиции во Македонски Телеком АД - Скопје поради склучување на договори за консултантски услуги за кои немало намера или потреба за добивање на договорената услуга.

Кривичниот оддел при Основниот Суд Скопје 1 во Скопје достави покана до Друштвото во врска со кривичната постапка против погоре наведените лица и побара изјава дали Друштвото има претрпено било каква штета врз основа на споменатите договори за консултантски услуги.

Немаме сознанија за било какви информации како резултат на барања од било кое регулаторно тело или други надворешни страни, од кои би можеле да заклучиме дека финансиските извештаи може да бидат неточни, вклучувајќи го и ефектот од можни незаконски дејства.

За оваа истрага не се евидентирани резервирања во овие финансиски извештаи.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ

Основните сметководствени политики усвоени во подготвувањето на овие консолидирани финансиски извештаи се прикажани подолу. Сметководствените политики се конзистентни со оние кои се применети во претходните години, освен ако не е поинаку наведено.

2.1. Основа за изготвување

Консолидираните финансиски извештаи на Македонски Телеком АД - Скопје се изготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување ("IFRS").

Консолидираните финансиски извештаи се прикажани во илјади македонски денари.

Изготвувањето на финансиски извештаи во согласност со IFRS подразбира раководството да врши проценки и претпоставки кои влијаат врз прикажаните износи во финансиските извештаи и белешките поврзани со нив. Деловите кои вклучуваат висок степен на претпоставки и комплексност или каде што проценките и претпоставките се значајни во однос на консолидираните финансиски извештаи се прикажани во белешка 4. Фактичките резултати може да се разликуваат од тие проценки.

2.1.1. Стандарди, измени и интерпретации ефективни и прифатени од Групацјата во 2008 година:

- IAS 39 (изменет). Финансиски инструменти: признавање и мерење. На 14 октомври 2008 година IASB објави измени на IAS 39 и IFRS 7 - Финансиски инструменти: обелоденувања. Измените се однесуваат на можноста за рекласификација на финансиските инструменти прикажани според фер вредност преку билансот на успех. Досега рекласификацијата во и надвор од оваа категорија не беше дозволена. Измената сега дозволува рекласификација во одредени услови. Измената нема влијание на капиталот или нето профитот на Групацјата или импликации врз известувањето бидејќи Групацјата нема направено, ниту има намера да направи такви рекласификации. Измената е ефективна од јули 2008.
- IFRIC 11 Интерпретација на IFRS 2 -Трансакции со сопствени акции и акции на групата. Според IFRS 2 не е прецизно дефинирано како треба да се пресметува кога вработени во подружница добиваат акции од компанијата мајка. IFRIC 11 разјаснува дека одредени типови трансакции се евидентираат како трансакции подмирани со акции или парични средства според IFRS 2. Исто така го појаснува евидентирањето на трансакциите базирани на акции кои вклучуваат два или повеќе ентитети од една група. Групацјата ја применува оваа интерпретација од 1 јануари 2008 година, но нема такви типови на трансакции кои се во рамките на IFRIC 11.
- IFRIC 12 Договори за концесија. Оваа интерпретација е применлива за компаниите кои учествуваат во обезбедување на услуги под концесиски договори и обезбедува насоки за сметководственото евидентирање на оператори кои обезбедуваат јавни услуги под концесиски договори. IFRIC 12 нема значајно влијание на активностите на Групацјата.

2.1.2. Стандарди, измени и интерпретации ефективни во 2008 година, но кои не се релевантни за Групацјата:

Нема стандарди, измени или интерпретации ефективни во 2008 година, а кои не се релевантни за Групацјата.

2.1.3. Стандарди, измени и интерпретации кои сèуште не се ефективни и за кои не е извршено предвременно прифаќање од Групацјата:

- IAS 1 (ревизиран). Презентирање на финансиски извештаи. Ревидираниот IAS 1 воведува сеопшти барања за презентирање на финансиските извештаи, упатства за нивната структура и минимални барањата за содржината на финансиските извештаи. Групацјата ќе ја примени оваа интерпретација од 1 јануари 2009 година. Групацјата не очекува ревидираниот IAS 1 да предизвика значајни промени во презентацијата на финансиските извештаи на Групацјата.
- IAS 23 Трошоци за позајмување (ревизиран во март 2007 година). Според ревидираниот IAS 23 ентитетот ги капитализира трошоците за позајмување коишто можат директно да се препишат на стекнувањето, изградбата

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

или производството на средството како дел од набавната вредност на тоа средство. Групацијата не очекува дека IAS 23 ќе има било какво влијание врз финансиските извештаи.

- IFRS 2 (изменет). – Во јануари 2008 година IASB го објави изменетиот IFRS 2 – Плаќање засновано на акции. Главните измени и појаснувања се однесуваат на условите за стекнување и поништување. Измените на IFRS 2 треба да бидат применувани за периодите кои почнуваат на или после 1 јануари 2009 година. Групацијата нема значајни плаќања засновани на акции и не очекува дека изменетиот стандард ќе има значаен ефект на Групацијата кога ќе биде применет.
- IFRS 3, IAS 27 (изменет). Во јануари 2008 година IASB ги објави изменетите стандарди IFRS 3 – Деловни комбинации и IAS 27 – Консолидирани и самостојни финансиски извештаи. Главните измени споредено со важечките верзии на стандардите се дадени подолу:
 - Во врска со евидентирањето на неконтролирачкиот интерес (нов термин за малцински интерес) додадена е можност во IFRS 3 да се дозволи да ентитетот признае 100% од гудвилот на купениот ентитет, не само дел од гудвилот на купениот ентитет (целосен гудвил опција) или да го вреднува неконтролирачкиот интерес по фер вредност. Оваа опција може да биде избрана за секоја поеднична трансакција.
 - Во купување во повеќе чекори, фер вредноста на средствата и обврските, вклучувајќи го и гудвилот на купениот ентитет, се вреднуваат на датумот кога е стекната контрола над ентитетот. Според ова, гудвилот ќе биде мерен на денот на купување како разлика помеѓу фер вредноста на било која инвестиција поседувана пред датумот на купување, платениот износ и купените нето средства.
 - Парцијално отуѓување на инвестиција во подружница доколку се уште има контрола врз подружницата се евидентира како капитална трансакција со сопствениците и не се признаваат ниту загуби ниту добивки.
 - Парцијално отуѓување на инвестиција во подружница кое резултирало во губење на контролата предизвикува повторно вреднување на остаточниот интерес до фер вредност. Било каква разлика помеѓу фер вредноста и сегашната вредност е добивка или загуба при отуѓување и се признава во билансот на успех.
 - Трошоците поврзани со купувањето ќе се евидентираат посебно од деловната комбинација и како такви ќе се признаваат како расход наместо да се вклучуваат во гудвилот. Купувачот на денот на купувањето, ќе треба да признае обврска за износот на било кој потенцијален износ за купување. Доколку сумата на потенцијалниот износ за купување евидентирана како обврска се промени како резултат на настан после купувањето (како на пример постигање на целта за заработка), ќе биде признавана во согласност со другите IFRS наместо како корекција на гудвилот.
 - Ревидираните стандарди бараат ентитетот да ги прикаже загубите како дел од неконтролирачкиот интерес дури и кога ова резултира со негативен биланс кај неконтролирачкиот интерес.
 - Ефектите од подмирувањето на веќе постоечки обврски (обврски помеѓу купувачот и купениот пред деловната комбинација) не треба да бидат вклучени во одредување на износот на средствата.
 - За разлика од постоечкиот IFRS 3, изменетата верзија на овој стандард дава правила за правата кои биле дадени на купениот (на пример да ја користи неговата интелектуална сопственост) пред деловната комбинација и сега повторно се купуваат со деловната комбинација.
 - Ревидираниот IFRS 3 ги опфаќа и деловните комбинации на заеднички ентитети и деловните комбинации кои се постигнати само со договор.

Изменетата верзија на IFRS 3 треба да се аплицира за деловни комбинации со ефективни датуми во годишните периоди кои почнуваат на или после 1 јули 2009 година. Предвременно прифаќање е дозволено, но е ограничено на годишните периоди кои почнуваат на или после 30 јуни 2007 година. Промените на IAS 27 треба да се аплицираат во годишните периоди кои почнуваат на или после 1 јули 2009 година. Предвременно прифаќање е дозволено. Предвременно прифаќање на било кој од двата стандарда бара и предвременно прифаќање на другиот стандард респективно. Не се очекува дека изменетите стандарди ќе имаат влијание на финансиските извештаи на Групацијата.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

- IFRS 8 Оперативни сегменти. Според IFRS 8 сегменти се делови на ентитетот кои редовно се надгледуваат од надлежното лице за донесување на оперативни одлуки. За нив се известува интерно. IFRS 8 ги наведува барањата за поврзаните обелоденувања за производите и услугите, географските области и поголемите купувачи. Групацијата во моментот ги анализира промените на IFRS 8 кои можат да влијаат на финансиските извештаи на Групацијата.
- IFRIC 13 Програми за лојалност на корисниците. Ова толкување се однесува на сметководството на ентитети кои доделуваат наградни кредити за лојалност на корисниците кои купуваат други стоки или услуги. Поточно, тоа објаснува како таквите ентитети треба да ги евидентираат нивните обврски за обезбедување на бесплатни или дисконтирани стоки или услуги на корисниците кои ги користат доделените кредити. Групацијата ќе ја применува оваа интерпретација од 1 јануари 2009 година. Не очекуваме дека IFRIC 13 може да предизвика значајни промени во сметководствениот третман на Групацијата бидејќи програмите за лојалност на корисниците беа евидентирани на ист начин како што е опишано во неодамна издадениот IFRIC 13.

2.1.4. Стандарди, измени и интерпретации кои сеуште не се ефективни и кои не се релевантни за работењето на Групацијата:

- IAS 32 (изменет). Во февруари 2008, IASB го измени IAS 32 во однос на класификацијата во билансот на состојба за продажните финансиски инструменти и обврски кои произлегуваат од ликвидација. Како резултат на измената одредени финансиски инструменти кои во моментот ја задоволуваат дефиницијата за финансиски обврски ќе бидат класификувани како капитал. Измените на IAS 32 се применливи за годишни периоди кои почнуваат на или после 1 јануари 2009 година. Групацијата не очекува измената да влијае на финансиските извештаи на Групацијата.
- IAS 39 (изменет). Во август 2008 година IASB објави измена на IAS 39 во врска со евидентирање на инструментите за осигурување од загуби. Измената „Прифатливи инструментите за осигурување од загуби“ дозволува да се одреди само промената во паричните текови или фер вредноста на инструментот за осигурување од загуби над или под одредена цена или друга променлива (IAS 39.AG99BA). Измената на IAS 39 ќе се применува ретроспективно за годишни периоди кои почнуваат на или после 1 јули 2009 година. Измената нема да влијае на сметките на Групацијата, бидејќи Групацијата не применува смеководствено евидентирање на инструментите за осигурување од загуби.
- IFRS 1 Прва примена на IFRS (ревидиран). Во ноември 2008 година IASB ја издаде ревидираната верзија на IFRS1. Бидејќи Групацијата известува според IFRS веќе многу години, ниту оригиналниот стандард, ниту ревидираниот се релевантни за Групацијата.
- IFRIC 14 Толкување на IAS 19 – Ограничување на утврдените користи, минимални барања за финансирање и нивна интеракција. IFRIC 14 дава општи насоки како да се оцени ограничувањето во IAS 19 Користи за вработените за износот на вишокот кој може да биде признат како средство. Тој исто така објаснува како можат да бидат засегнати средствата или обврските за пензии кога има статутарно или договорно минимално барање за финансирање. Оваа интерпретација не е применлива за Групацијата, бидејќи Групацијата не финансира било какви утврдени програми за пост пензиски бенефиции.
- IFRIC 15 Договори за изградба на недвижности. IFRIC 15 го објаснува прашањето како да се евидентираат приходите и поврзаните трошоци од страна на ентитети кои вршат изградба на недвижности и ги продаваат овие недвижности пред да ја завршат изградбата. Интерпретацијата дефинира критериуми за сметководствена евиденција во согласност или со IAS 11 или со IAS 18. IFRIC 15 ќе се применува за годишни периоди кои почнуваат на или после 1 јануари 2009 година. Бидејќи Групацијата не е инволвирана во вакви трансакции, IFRIC 15 не е релевантен за Групацијата.
- IFRIC 16 Хеџинг на вложување во странска земја. IFRIC 16 се однесува на примената на хеџинг на вложување во странска земја. Главно интерпретацијата кажува кој ризик може да биде дефиниран како ризик осигуран од загуби (hedged risk) и кој субјект во рамки на Групација може да користи инструмент за осигурување од загуби. Смеководствено евидентирање на инструментите за осигурување од загуби може да се користи само кај курсните разлики помеѓу функционалната валута на компанијата во странска земја и функционалната валута на компанијата мајка. Деривативен или недеривативен инструмент може да биде одбран како инструмент за осигурување од загуби. Инструментот/ите за осигурување од загуби можат да бидат во рамките на било која компанија во Групацијата (освен компанијата во странска земја за која се осигурува од загуба) се додека барањата за одредување, документација и ефективност на IAS 39.88 кои се поврзани со нето хеџингот на

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

инвестицијата се задоволени. IFRIC 16 ќе се применува за годишни периоди кои почнуваат на или после 1 октомври 2008 година. Бидејќи Групацјата не применува хеџинг и не применува смеководстено евидентирање на инструментите за осигурување од загуби. IFRIC 16 нема да влијае на сметките на Групацјата

- IFRIC 17 Распределба на непарични средства на сопствениците. Ова интерпретација е издадена во ноември 2008 година и го обработува прашањето кога да се признаат обврски за исплата на дивиденда со непарични средства (на пример недвижности, постројки и опрема) и како да се мерат. Исто така, интерпретацијата се однесува и на начинот на евидентирање на било какви разлики помеѓу сегашната вредност на поделените средства и сегашната вредност на дивидендата што треба да се исплати. Интерпретацијата ќе се применува за годишните периоди кои почнуваат на или после 1 јули 2009 година. Бидејќи Групацјата не распределува немонетарни дивиденди, IFRIC 17 ќе нема влијание на финансиските извештаи на Групацјата.
- IFRIC 18 Пренос на средства од купувачи (ефективен за годишни периоди кои почнуваат на или после 1 јули 2009 година). Интерпретацијата го разјаснува евидентирањето на преносот на средства од купувачи, имено, околностите под кои дефиницијата за средство е исполнета; признавањето на средството и неговото вреднување на иницијалното признавање; идентификацијата на услуги кои можат засебно да се идентификуваат (една или повеќе услуги во замена на пренесеното средство); признавањето на приход, и евидентирањето на пренос на парични средства од купувачи. Не се очекува дека IFRIC 18 ќе има било какво влијание на финансиските извештаи на Групацјата.

2.2. Основа на консолидација

2.2.1. Подружници

Подружници се оние претпријатија кои се контролирани од страна на Друштвото. Контролата постои кога Друштвото има моќ, директно или индиректно да раководи со финансиските и оперативните политики на едно претпријатие со цел да се здобие со полза од неговите активности. Финансиските извештаи на подружниците се вклучени во консолидираните финансиски извештаи од датумот кога ќе започне контролата до датумот на престанок на контролата.

Трансакциите во рамките на Групацјата како и нереализираните добивки кои произлегуваат од трансакциите во рамките на Групацјата се елиминираат при изготвувањето на консолидираните финансиски извештаи.

Подружниците и процентот на сопственост се прикажани подолу:

	Земја каде е инкорпорирана	Процент на сопственост 2008	Процент на сопственост 2007
Т-Мобиле Македонија АД	Македонија	100	100
Монтмак	Црна Гора	-	100
Фондација "е-Македонија"	Македонија	100	100

2.3. Трансакции во странска валута

2.3.1. Функционална и презентациска валута

Консолидираните финансиски извештаи се прикажани во илјади македонски денари кој е функционална и презентациска валута на компанијата.

2.3.2. Трансакции и салда

Трансакциите во странска валута се искажуваат во денари според курсот важечки на денот на трансакцијата. Монетарните средства и обврски искажани во странска валута на датумот на изготвување на билансот на состојба се претвораат во денари според средниот курс важечки на денот на билансот на состојба, а приходите и расходите произлезени од оваа основа се признаваат во билансот на успех (Финансиски приходи/трошоци). Немонетарните средства и обврски искажани во странска валута се претвораат во денари според курсот важечки на денот на трансакцијата.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Девизните средства со кои што работи Групацијата се претежно американски долари (УСД) и евра (ЕУР). Официјалните курсеви важечки на 31 декември 2008 и 2007 година беа како што следи:

	2008	2007
	MKD	MKD
1 УСД	43,56	41,66
1 ЕУР	61,41	61,20
1 ЦХФ	41,04	36,86

2.4. Финансиски инструменти

Финансиските средства во основа вклучуваат парични средства и еквиваленти на парични средства, депозити во банки, побарувања од купувачи и други недеривативни финансиски средства.

Финансиските обврски генерално претставуваат барања за плаќање во пари или други финансиски средства. Во основа, финансиските обврски вклучуваат обврски кон добавувачи и останати обврски.

2.4.1. Финансиски средства

Групацијата ги класификува финансиските средства во следниве категории:

- а) финансиски средства по фер вредност преку биланс на успех
- б) заеми и побарувања
- в) финансиски средства расположиви за продажба

Класификацијата зависи од целите за која овие средства се стекнати. Раководството ја определува класификацијата на финансиските средства при иницијалното признавање.

Стандардните продажби и купувања на финансиски средства се признаваат на датумот на тргување, т.е. на датумот на кој Групацијата превзела обврска за продажба или купување на средството. Инвестициите иницијално се признаваат по фер вредност плус трансакциони трошоци за сите финансиски средства кои не се прикажани по фер вредност преку билансот на успех. Финансиските средства прикажани по фер вредност преку билансот на успех иницијално се признаваат по фер вредност, а трансакциските трошоци се признаваат како трошок во билансот на успех.

Финансиските средства престануваат да се признаваат (депризнавање) кога правото да се примаат парични приливи од инвестицијата е истечено или пренесено и Групацијата ги има пренесено значајните ризици и придобивки од сопственоста.

- (а) Финансиски средства прикажани по фер вредност преку биланс на успех

Оваа категорија ги содржи оние финансиски средства прикажани по фер вредност преку биланс на успех при нивното иницијално признавање. Финансиското средство е класификувано во оваа категорија доколку е така одредено од страна на раководството кое донесува одлуки за набавка и продажба врз основа на нивната фер вредност во согласност со инвестиционата стратегија на Групата за чување на вложувањата во сопственото портфолио се до моментот на појавување на поволни пазарни услови за нивна продажба.

Финансиските средства прикажани по фер вредност преку биланс на успех последователно се прикажуваат по фер вредност. Добивките и загубите кои произлегуваат од промената на фер вредноста на финансиските средства по фер вредност преку билансот на успех, се признаваат во билансот на успех (Финансиски приходи/расходи) во периодот во кој настануваат.

Приходот од дивиденди од финансиските средства по фер вредност преку биланс на успех, се признава во билансот на успех кога е воспоставено правото на Групацијата да ја добие наплатата на истата и кога економските користи се веројатни.

- (б) Заеми и побарувања

Заемите и побарувањата се недеривативни финансиски средства со фиксни или детерминирани плаќања кои не котираат на активниот пазар. Тие се вклучени во обртни средства, со исклучок на оние чие доспевање е по 12 месеци, по датумот од билансот на состојба. Овие се класифицирани како нетековни средства.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Следниве ставки се вклучени во категоријата „заеми и побарувања“:

- парични средства и еквиваленти на паричните средства
- депозити во банки
- побарувања и заеми на трети лица
- побарувања од купувачите
- заеми на вработени
- останати побарувања (на пример побарувања по основ на камати)

Заемите и побарувањата иницијално се признаваат по фер вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Парични средства и еквиваленти на паричните средства

Паричните средства и еквивалентите на паричните средства се состојат од средства во благајна, депозити по видување и останати краткорочни високо ликвидни инвестиции со рок на доспеаност од три месеци или помалку.

Побарувања од купувачите и други побарувања

Побарувањата од купувачите и другите побарувања иницијално се признаваат по фер вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка и намалени за исправка на вредноста заради оштетување. Исправката на вредност заради оштетување на побарувањата од купувачите и другите побарувања се формира кога постојат објективни докази дека Групацијата нема да може да ги наплати сите доспеани износи согласно оригиналните услови на побарувањето. Значајните финансиски потешкотии на должникот, веројатноста дека ќе влезе во стечај или финансиска реорганизација и задоцнетото плаќање се сметаат за индикатори дека побарувањето е оштетено.

Доколку има објективни докази дека настанало оштетување на заеми и побарувања признаени по амортизирана вредност, износот на исправката на вредност се утврдува како разлика меѓу сегашната вредност на средството и сегашната вредност на предвидените идни парични текови (исклучувајќи ги идните кредитни загуби кои се уште не се случени) дисконтирани со оригиналната ефективна каматна стапка на финансиското средство (т.е. ефективната каматна стапка пресметана на иницијалното признавање). Сегашната вредност на средството е намалена со користење на сметка за исправка, а износот на загубата е признаен во билансот на успех (Останати расходи од работењето - Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања).

Политиката на Групацијата за групна проценка за оштетување се базира на старосната структура на побарувањата поради големиот број од релативно слични видови на купувачи.

За најголемите купувачи и странските купувачи, како и за купувачи кои се во процес на ликвидација или стечај, исправката е пресметана на индивидуална основа.

Кога побарувањето од купувачот е ненаплатливо, се отпишува преку сметката за исправка на побарувањата од купувачите. Последователните враќања на износите претходно отпишани се пребиени со признаените исправки на вредност во билансот на успех.

Доколку во некој последователен период износот на оштетувањето се намали и тоа намалување објективно може да се поврзе со настан кој настанал после признавањето на оштетувањето (како на пример подобрување во кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција на сметката за исправка на побарувањата. Сегашната вредност на финансиското средство на датумот на кој се враќа загубата не смее да ја надмине амортизираната вредност која би била пресметана доколку оштетувањето не било признаено.

Износите кои се должат кон и побаруваат од другите мрежни оператори се прикажани на нето основа во случаевите каде постои право за нетирање и износите се подмируваат на нето основа (како на пример побарувањата и обврските поврзани со меѓународен сообраќај).

Заеми за вработени

Заемите за вработени иницијално се признаваат по фер вредност а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Разликата помеѓу номиналната вредност на дадените кредити и иницијалната фер вредност на заемите за вработени се признава како однапред платени бенефиции на вработени. Каматите од дадените заеми пресметани по методот на ефективна камата се признаваат како финансиски приходи, додека однапред платените бенефиции на вработените се амортизираат како Трошоци за вработените рамномерно за времетраењето на заемот.

(в) Финансиски средства расположливи за продажба

Финансиски средства расположливи за продажба се недеривативи кои се или одредени во оваа категорија или не се класифицирани во некоја од другите категории. Тие се вклучени во нетековните средства освен ако раководството има намера да ги продаде финансиските средства во рок од 12 месеци од датумот на билансот на состојба. Стекнувањето и продажбата на финансиските средства се признаваат на денот на тргувањето - датумот на кој Групацијата се обврзува да купи или продаде некое средство.

По иницијалното признавање, сите расположливи средства за продажба се мерат по фер вредност со исклучок на некој инструмент кој што нема котирана на активниот пазар и чија што фер вредност не може реално да се измери и во тој случај истиот се прикажува по набавна вредност, вклучувајќи ги трансакциските трошоци намалени за трошоците на оштетувањето. Намерата на Друштвото е да ги отуѓи овие средства кога ќе се појават поволни услови на пазарот за нивна продажба. Промените на фер вредноста на финансиските средства кои се класификувани како расположливи за продажба се признаваат во капиталот. Кога финансиските средства, класификувани како расположливи за продажба ќе се продадат или ќе претрпат оштетување, акумулираната фер вредност, признаена во капиталот, се вклучува во билансот на успех, како добивка или загуба од вложувања во хартии од вредност.

Групацијата оценува на секој датум на биланс на состојба дали има објективен доказ дека финансиското средство е оштетено. Објективен доказ за оштетување има, кога како резултат на настани на загуба кои се случиле по иницијалното признавање на средството имаат влијание врз проценетите идни парични текови на финансиските средства или групата на финансиски средства кои можат со сигурност да се проценат.

Настани на загуба можат да бидат следните:

- значителна финансиска потешкотија на издавачот или должникот;
- прекршување на договор како што е доцнење или неизвршување на отплата на камата или главнина;
- кредиторот, од економски или правни причини поврзани со финансиската потешкотија на корисникот на кредитот, му дава на корисникот на кредитот концесија која во друг случај не би ја доделил;
- веројатно е дека корисникот на кредитот ќе влезе во стечај или друга финансиска реорганизација;
- отсуство на активен пазар за тоа финансиско средство поради финансиски потешкотии.

Доколку постои доказ за финансиски средства расположливи за продажба, кумулативната загуба - мерена како разлика помеѓу набавната вредноста и тековната реална вредност, намалена за загуба поради оштетување за тоа финансиско средство претходно признаено во билансот на успех, се одзема од капиталот и се признава во билансот на успех (Финансиски приходи). Загубите поради оштетување признаени во билансот на успех за капитални инструменти не се признаваат повторно преку билансот на успех.

2.4.2. Финансиски обврски

Обврски кон добавувачи и останати обврски

Обврските кон добавувачи и останати обврски (вклучувајќи ги и проценките) иницијално се признаваат по фер вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Заради краток рок на доспевање сметководствената вредност на обврските кон добавувачи и останатите обврски е приближна на нивната фер вредност.

2.5. Залихи

Залихите се искажуваат по вредност пониска од набавната или нето пазарна вредност. Нето пазарната вредност е проценета продажна цена во нормални услови на делување, намалена за проценетите трошоци за продажба.

Набавната вредност на залихите се евидентира според принципот просечни цени и ги вклучуваат трошоците настанати за нивна набавка и доведување на постојната состојба и локација.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Телефонските апарати врзани во промотивни активности, често се продаваат по пониска од набавната вредност за целите на добивање на нови претплатници со обврзувачки период за користење на услугата. Таквите загуби од продажба на опрема се евидентираат само при настанување на продажбата, бидејќи истите се продадени како дел од профитабилен договор за услуги со купувачот.

2.6. Нетековни средства наменети за продажба

Средствата се класифицираат како средства наменети за продажба доколку повеќе не се потребни за идното работење на Групацијата, се идентификувани за продажба и се очекува дека ќе бидат продадени во наредните 12 месеци. Овие средства се прикажани по пониска од сегашната вредност или фер вредноста намалена за трошоците за продажба. Амортизацијата престанува да се пресметува од денот кога средствата добиваат статус на средства наменети за продажба. Кога средствата се означени за продажба и утврдената фер вредност е пониска од сегашната вредност, разликата се признава во билансот на успех (Амортизација) како загуба од оштетување.

2.7. Недвижности, постројки и опрема

Недвижностите, постројките и опремата се прикажуваат по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.9).

Набавната вредност на недвижностите, постројките и опремата се состои од набавната цена, вклучувајќи ја увозната царина и неповратните даноци за набавка, намалена за трговските попусти и работи и сите директни трошоци направени за средството да се доведе на локација и во услови неопходни за средството да биде способно за употреба на начин кој е одреден од раководството. Иницијалната проценка на трошоците за демонтирање и отстранување на средството како и за обновување на просторот (реставрација) на кој средството е лоцирано исто така се вклучени во набавната вредност ако стекнатата обврска може да биде признаена како резервирање согласно IAS 37- Резервирања, неизвесни обврски и неизвесни средства.

Набавната вредност на сопствено изградените средства ги вклучува трошоците за материјали и директна работна рака.

Последователни издатоци се вклучени во сегашната вредност на средството, или се признаени како посебно средство, единствено кога е веројатно дека идните економски користи поврзани со средството ќе се прелеат во Групацијата и кога трошокот на средството може да биде измерен веродостојно. Сегашната вредност на заменетиот дел се отпишува. Сите останати издатоци се признаваат во билансот на успех како трошоци во периодот кога настануваат.

Кога средствата се расходуваат, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и загубата се признава во билансот на успех како трошок за амортизација.

Кога средствата се продадени, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и добивката или загубата определена со споредување на приливот со сегашната вредност се признава во билансот на успех (Останати оперативни приходи).

Амортизацијата на недвижностите, постројките и опремата се признава во билансот на успех на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на недвижностите, постројките и опремата. На недвижностите, постројките и опремата не им се пресметува амортизација се до моментот кога стануваат расположливи за употреба. Земјиштето не се амортизира. Корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и остатокот на вредноста се ревидира, и се корегира ако е потребно, најмалку еднаш годишно. За повеќе детали околу влијанието на последната ревизија на корисниот век на групите на недвижности, постројки и опрема види белешка 11.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Проценетиот корисен век на недвижностите, постројките и опремата е како што следи:

	2008	2007
	Години	Години
Згради	20-40	20-40
Надземни и кабелски линии	20-25	20-25
Телефонски централи	10	10
Базни станици	10	7
Компјутери	3-4	3-4
Електронски уреди	2-15	2-15
Мебел и друга канцелариска опрема	4-6	4-6
Возила	4-6	4-6

2.8. Нематеријални средства

Нематеријалните средства набавени од Групацијата се искажани по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација (види подолу) и загубите од оштетување (види белешка 2.9).

Последователните издатоци кај нематеријалните средства се капитализираат единствено кога ја зголемуваат идната економска корисност од нематеријалните средства содржани во специфични средства на кои што се однесуваат. Сите останати издатоци се третираат како трошоци во периодот кога настануваат.

Корисниот век на концесијата и лиценците е одреден врз основа на договорите по основ на кои истите се стекнати и се амортизираат на праволиниска основа во текот на периодот на достапност на фреквенцијата за комерцијална употреба до крајот на иницијалната концесија или периодот за кој е добиена лиценцата. При одредувањето на корисниот век не се земаат во предвид периоди на обновување (види белешка 12).

Проценетиот корисен век е како што следи:

	2008	2007
	Години	Години
Софтвер и лиценци	2-5	2-5
Концесија	18	5
3G лиценци	10	-

Амортизацијата на нематеријалните средства се признава во билансот на успех на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на нематеријалните средства. Корисниот век на нематеријалните средства се ревидира, и се корегира ако е потребно, најмалку еднаш годишно.

При одредување дали одредено средство кое инкорпорира елементи и на недвижност, постројки и опрема и на нематеријално средство треба да се евидентира според IAS 16 – Недвижност, постројки и опрема или како нематеријално средство според IAS 38 – Нематеријални средства, раководството користи проценка за да оцени кои елементи се позначајни и соодветно се признава истото.

2.9. Оштетување на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Средствата кои имаат неодреден век на користење не се предмет на амортизација и се тестирани годишно за оштетување.

Средствата кои се предмет на амортизација на Групацијата, се проценуваат од оштетување, кога постојат настани или промени во околностите кои индицираат дека нивната сегашна вредност не е иста со нивната надоместувачка вредност. Загубите од оштетување се признаваат за износите за кои сегашната вредност на средството го надминува неговиот надоместувачки износ. Надоместувачкиот износ претставува поголемиот износ од износот кој ја претставува реалната вредноста на средството при продажба, намалена за трошоците и вредноста во употреба. За проценка на оштетување на средствата, истите се групираат на најниско можно ниво за кое може да се утврди независен паричен тек (cash-generating units).

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Загубите од оштетување се признаваат во билансот на успех. Нефинансиските средства кои претрпеле оштетување се ревидираат еднаш годишно за да се утврди можното враќање на оштетување.

2.10. Резервирања и неизвесни обврски

Резервирањата се признаваат кога Групацијата има сегашна законска или конструктивна обврска како резултат на изминати настани и е веројатно дека ќе настане одлив на средства со цел да се подмири оваа обврска и кога е можно да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

Резервирањата се мерат и евидентираат како најдобра можна проценка на износот кој е потребен да се подмири сегашната обврска на датумот на билансот на состојба.

За неизвесните обврски не се врши резервирање. Неизвесна обврска е можна обврска која произлегува од минат настан и чиешто постоење ќе биде потврдено само со случување или неслучување на еден или повеќе несигурни идни настани кои не се во целост под контрола на ентитетот, или сегашна обврска кој произлегува од минат настан но не е признаена бидејќи не е веројатно дека ќе има одлив на ресурси кои вклучуваат економски користи за исплата на таа обврска или не може да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

2.11. Акционерски капитал

Обичните акции се класифицирани во акционерскиот капитал.

2.12. Сопствени акции

Кога Групацијата купува сопствени акции, износот кој е платен, кој ги вклучува и директните променливи трошоци (намалени за данок на добивка), е намален од запишаниот капитал на акционерите на Групацијата се додека акциите не се отповикани или повторно издадени. Кога сопствените акции се повторно издадени примениот надоместок (намален за било кои директно припишани променливи трошоци и поврзаниот ефект на данокот на добивка) се вклучува во капиталот кој се однесува на имателите на акции на Групацијата.

2.13. Останати резерви

Членките на Групацијата издвојуваат законска резерва која се формира по пат на издвојување од нето добивката. Оваа резерва се пресметува и издвојува како процент утврден со закон и не може да биде помал од 15% од добивката, се додека резервите не достигнат износ кој е еднаков на една петина од основната главнина. Овие резерви се наменети за покривање на загуби и не се распределуваат на акционерите, освен во случај на банкротирање на членките на Групацијата.

2.14. Приходи

Приходите произлегуваат од услуги дадени на претплатниците и останати трети лица кои ја користат телекомуникациската мрежа и од продажба на опрема. Приходите од дадени услуги и продажба на опрема (види белешка 17), се прикажани намалени за ДДВ, попусти и по елиминацијата на продажбата внатре во Групацијата. Приходите се признаваат кога износот на приходот може веродостојно да се измери, и кога е веројатно дека ќе настане прилив на идни економски користи во Групацијата и специфичните критериуми од IAS 18 за продажбата на производи и давањето на услуги се исполнети за давањето на секоја од услугите на Групацијата и продажбата на производи објаснети подолу.

Договорите со претплатниците типично вклучуваат надоместок за активирање, продажба на опрема, месечна претплата и месечен реализиран сообраќај. Групацијата ги разгледува различните елементи на ваквите договори со цел посебните приходи да се прикажат за целите на IFRS и признавањето на секој од овие приходи користејќи го методот на изведена вредност.

Групацијата им овозможува на клиентите теснопојасен и широкопојасен пристап до нејзината фиксна и мобилна мрежа. Приходите од услуги се признаваат кога услугите се дадени во согласност со договорните одредби и услови. Приходите од сообраќај се признаваат според искористените минути и договорените надоместоци намалени за одобрените попусти, додека приходите од претплата и услуги со фиксен надомест се признаваат во периодот за кој се однесуваат.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Приходите и трошоците поврзани со продажба на телекомуникациска опрема и додатоци се признаваат кога производите се доставени, под услов да не постојат неисполнети обврски од страна на компанијата кои имаат влијание врз конечното прифаќање на договорот од страна на купувачот.

Приходите од оперативен наем се признаваат на праволиниска основа во текот на периодот во кој се дава услугата.

Услугите со додадена вредност главно вклучуваат SMS, MMS, WAP и слични услуги. Групацијата се јавува како носител на ваквите трансакции и последователно тие приходи се вклучуваат во оваа категорија на бруто основа. Приходите од аудио текст услуги исто така се вклучени во оваа категорија и се признаени на бруто основа бидејќи доставата на овие услуги преку мрежата е одговорност на Групацијата, Групацијата ја утврдува цената на овие услуги и ги сноси значајните ризици од овие услуги.

Клиентите можат да купат припејд картички кои им овозможуваат на тие претплатници да ја користат телекомуникациската мрежа за одреден временски период. Клиентите мора да платат за ваквите услуги на денот на купувањето на припејд картичката. Приходите од продажба на припејд картички се признаваат при користењето на картичките или кога рокот на користење на картичката поминал со неискористен сообраќај.

Трети лица кои се корисници на телекомуникациската мрежа ги вклучуваат роаминг клиентите од други провајдери и останати телекомуникациски провајдери кои ја користат мрежата за телефонски разговори. Овие приходи од големопродажен (влезен) сообраќај се признаваат во периодот на користење на мрежата. Дел од приходите најчесто се плаќаат на други оператори (интерконекциски) за употреба на нивните мрежи, каде што е соодветно. Приходите и трошоците за овие телефонски разговори кои терминираат или транзитираат се прикажани на бруто основа во овие консолидирани финансиски извештаи и се признаени во периодот на користење на мрежата.

2.15. Бенефиции на вработените

2.15.1. Пензиски и останати краткорочни обврски кон вработените

Групацијата во текот на своето нормално работење врши исплати во корист на своите вработени за пензиско, здравствено и социјално осигурување како и пресонален данок кои се пресметуваат според важечките законски стапки кои се на сила во текот на годината врз основа на нивните бруто плати. Надоместокот за хранарина, превоз и годишен одмор исто така се пресметува според локалното законодавство. Групацијата ги исплаќа овие придонеси кон државните и приватните фондови. Трошокот за овие исплати се прикажува на товар на билансот на успех во истиот период како и трошокот за плата. Не е направено резервирање за надоместок за неискористен годишен одмор бидејќи согласно локалната законска регулатива, работодавачот е обврзан да обезбеди услови, а вработениот да го искористи годишниот одмор во рамките на една година. Ова исто така се применува како политика на Групацијата и во согласност со историските податоци вработените ги користат нивните годишни одмори во рамките на едногодишниот законски рок. Групацијата не работи со ни една друга пензиска програма или план за пост пензиски бенефиции и според тоа нема никаква обврска во однос на пензиите. Групацијата има законска обврска да им исплати на вработените две просечни плати во Република Македонија на денот на нивното пензионирање, за кои е призната соодветна обврска. Исто така, Групацијата нема обврска да обезбедува понатамошни бенефиции на тековните и поранешните работници.

2.15.2. Бонус планови

Групацијата признава обврски и трошоци за бонуси земајќи ги во предвид финансиските и оперативните резултати. Групацијата признава резервирања кога е обврзана со договор или кога има практика во минатото која резултирала во конструктивна обврска.

2.15.3. Отпремнини за технолошки вишок

Отпремнината за технолошки вишок се исплаќа во случај кога престанува работниот однос на вработениот пред датумот на неговото нормално пензионирање, или доколку вработениот прифати доброволно прекинување на работниот однос во замена за бенефицијата. Групацијата ги признава отпремнините за технолошки вишок доколку престане работниот однос на вработените врз основа на детален формален план без можност за отповикување или во случај доколку Групацијата понуди опција на вработените за доброволно прекинување на работниот однос.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

2.16. Маркетинг трошоци

Маркетинг трошоците се евидентираат кога ќе се случат. Маркетинг трошоците се прикажани во белешка 19.

2.17. Данок од добивка

2.17.1. Тековен данок од добивка

Тековниот данок на добивка се признава во билансот на успех освен делот кој се однесува на ставки признаени директно во капиталот, во кој случај тој се признава во капиталот.

Тековниот данок е очекувана даночна обврска од оданочивиот приход за годината, применувајќи ја важечката даночна стапка на денот на билансот на состојба и евентуалното прилагодување на даночната обврска во однос на претходните години.

2.17.2. Одложен данок

Одложениот данок се пресметува според методот на обврски во билансот на состојба, за износот на привремените разлики помеѓу сегашната вредност на средствата и обврските за цели на финансиско известување и вредноста користена за даночни цели. Износот на пресметаниот одложен данок се базира на очекуваниот начин на реализација или пресметка на сегашната вредност на средствата и обврските, употребувајќи ги важечките даночни стапки или стапките кои ќе важат во иднина, а се веќе објавени на денот на билансот на состојба. Одложен данок не се пресметува доколку произлегува од иницијално признавање на средство или обврска од трансакција, која не е деловна комбинација, кое во времето на признавање нема влијание ниту врз сметководствената ниту врз даночната добивка или загуба.

Побарувања по основ на одложени даноци се признаваат кога постои веројатност дека идни оданочиви добивки ќе настанат, во кој случај тие средства ќе може да се искористат. Побарувањата по основ на одложени даноци се намалуваат кога нема веројатност дека користите од данокот ќе бидат остварени.

2.18. Наеми

Наемите на недвижности, постројки и опрема каде Групацијата има значаен дел од ризиците и ползностите кои произлегуваат од соопственоста на истите се класифицирани како финансиски наеми.

Наемите во кои значителен дел од ризиците и ползностите од сопственоста на средствата се задржани од наемодавателот се класифицирани како оперативни наеми.

2.18.1. Оперативен наем- Групацијата како наемодавател

Средствата дадени под наем на клиенти преку оперативни наеми се вклучени во Недвижности, постројки и опрема во билансот на состојба. Тие се амортизираат во текот на нивниот корисен век на основа конзистентна со слични основни средства. Приходите од наем се признаваат на праволиниска основа за време на траење на наемот.

2.18.2. Оперативен наем- Групацијата како наемател

Трошоците кои произлегуваат од оперативен наем се признаваат во билансот на успех на праволиниска основа за време на траење на наемот.

2.19. Добивка по акција

Добивка по акција се пресметува со делење на добивката кој се однесува на имателите на акции на Друштвото за периодот со просечниот број на важечки обични акции.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

2.20. Дивиденди

Дивидендите се признаваат како обврска, при што се намалува капиталот, во финансиските извештаи на Групацјата во периодот кога се одобрени од страна на акционерите на Друштвото.

2.21. Споредбени информации

Со цел да се одржи конзистентност со презентацијата во тековната година, одредени ставки беа рекласифицирани за споредбени цели. Таквите рекласификации не резултираа во значајни промени во содржината и формата на финансиските информации презентирани во консолидираните финансиски извештаи и истите се обелоденети во соодветните белешки.

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК

3.1. Финансиски фактори на ризик

Групацјата не применува сметководство за заштита од ризик на своите финансиски инструменти, сите добивки и загуби се признаваат во билансот на успех, освен финансиските средства класифицирани како расположливи за продажба кои се признаваат во капиталот. Во основа Групацјата е изложена на ризик од движењето на курсевите, каматните стапки и пазарните цени, кои влијаат на нејзините средства и обврски. Управувањето со финансискиот ризик има за цел да ги ограничи овие пазарни ризици преку континуирани оперативни и финансиски активности.

Деталните објаснувања на ризиците, управувањето со истите како и сензитивните анализи се дадени подолу. Сензитивните анализи вклучуваат потенцијални промени во добивката пред оданочување. Влијанијата обелоденети подолу се износи после оданочување, пресметани употребувајќи даночна стапка од 10%. Потенцијалните влијанија кои се обелоденети (намалени за данокот) се исто така применливи на капиталот на Групацјата.

3.1.1. Пазарен ризик

Пазарниот ризик се дефинира како „ризик дека реалната вредност или вредноста или идните готовински текови на финансискиот инструмент ќе варираат како резултат на промени во пазарните цени” и вклучува каматен ризик, валутен ризик и други ценовни ризици.

Бидејќи голем дел од приходите и расходите на Групацјата се во денари, функционалната валута на Друштвото е денарот, и како резултат на што целта на Групацјата е да се сведе на минимум нивото на финансиски ризик во поглед на денарот.

За презентирање на пазарните ризици, IFRS 7 бара сензитивни анализи кои ги покажуваат ефектите од хипотетичните промени на релевантните варијабели на ризикот врз добивката или загубата и акционерскиот капитал. Периодичните влијанија се утврдуваат со поврзување на хипотетичните промени во варијабелите на ризикот врз состојбата на финансиските инструменти на датумот на билансот на состојба. Се претпоставува дека состојбата на датумот на билансот на состојба е репрезентативен за целата година.

а) Валутен ризик

Функционална валута на Друштвото е македонскиот денар.

Изложеноста на валутен ризик е поврзана со поседување на депозити во банки кои се деноминирани во странска валута и од оперативни активности на приходи од и плаќања кон меѓународни телекомуникациски оператори како и издатоците за недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства кои произлегуваат од обврски кон добавувачи од странски земји.

Девизните валути од кои произлегува овој ризик првенствено се УСД и ЕУР. Групацјата користи парични депозити во странски валути претежно во ЕУР и УСД и парични депозити во МКД со девизна клаузула со цел заштита од странски валутен ризик како и домашниот валутен ризик во согласност со расположливите понуди на банките. Групата управува со изложувањата на ризик од курсни стапки преку одржување на повисок износ на депозити во ЕУР како докажана стабилна валута и со стремење кон намалување на бројот на договори со странски оператори во УСД како релативно нестабилна валута во периодот и со извршување на плаќање во УСД од готовинските резерви во таа валута.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Сензитивната информацијата за валутниот ризик која се бара според IFRS 7 е ограничена на ризиците кои произлегуваат од финансиски инструменти изразени во валути кои се различни од функционалната валута во која се мерат.

Групацијата акумулираше повеќе готовина во ЕУР и УСД во споредба со нејзините трговски обврски во ЕУР и УСД. На 31 декември 2008 година, доколку ЕУР би било 5% (2007 година: 5%) послабо или посилено во споредба со МКД, добивката би била МКД 322.324 илјади (2007 година: МКД 281.860 илјади) по оданочување во нето билансот повисока или пониска, соодветно. На 31 декември 2008 година, доколку УСД би бил 5% (2007 година: 5%) послаб или посилен во споредба со МКД, добивката би била МКД 20.829 илјади (2007 година: МКД 80.050 илјади) по оданочување во нето билансот повисока или пониска, соодветно.

б) Каматен ризик

Каматниот ризик е ризик дека реалната вредност или идните готовински текови на финансискиот инструмент ќе варираат како резултат на промени во каматните стапки на пазарот.

Промената во каматните стапки и каматните маргини можат да влијаат врз финансиските трошоци и повратот на финансиските инвестиции.

Групацијата нема каматносни обврски, но има ризик од каматните стапки во поглед на паричните депозити во банки и заемите кон вработените. Групацијата нема политика за заштита од каматниот ризик. Промените кај пазарните каматни стапки влијае врз каматата добиена од депозитите во банки.

На 31 декември 2007 година, Групацијата имаше депозити во износ од МКД 14.113.359 илјади (вклучувајќи и депозити по видување), при што пораст од 1 процентен поен на пазарните каматни стапки ќе предизвика зголемување (*ceteris paribus*) на каматата која се добива од МКД 127.021 илјади по оданочување на годишно ниво, додека слично намалување би предизвикало исто такво намалување во добиената камата. На 31 декември 2008 година, Групацијата има депозити во износ од МКД 11.056.018 илјади (вклучувајќи и депозити по видување), при што пораст од 1 процентен поен на пазарните каматни стапки ќе предизвика зголемување (*ceteris paribus*) на каматата која се добива од приближно МКД 99.504 илјади по оданочување на годишно ниво додека слични намалувања ќе предизвикаат исти намалувања во каматата која се добива.

в) Друг ценовен ризик

Инвестициите на Групацијата се во акционерски капитал на други субјекти што јавно тргуваат на македонската берза, како на официјалниот така и на редовниот пазар. Менаџментот постојано го следи портфолиото на инвестициите во акционерски капитал врз основа на фундаментални и технички анализи на акциите. Сите одлуки за купување и продавање ги одобруваат соодветните тела на Компанијата. Во согласност со стратегијата на Групацијата, инвестициите во рамките на портфолиото се чуваат до моментот кога ќе се создадат поволни услови на пазарот за продажба на истите.

Како дел од презентирањето на пазарните ризици, IFRS 7 исто така бара обелоденувања за тоа како хипотетичките промени во варијабилите на ризикот влијаат на цената на финансиските инструменти. На 31 декември 2007 и 2008 година Групацијата има инвестиции кои би можеле да бидат засегнати од варијабилите на ризикот како што се берзанските цени.

На 31 декември 2007 година Групацијата има МКД 161.346 илјади инвестиции во акционерски капитал на други субјекти кои што јавно тргуваат на македонската берза, при што пораст од 20 процентни поени на пазарните цени би предизвикал (*ceteris paribus*) МКД 29.042 илјади добивка по оданочување а слично намалување би предизвикало исто таква загуба во билансот на успех. Износот на инвестиции во акционерски капитал на други субјекти кои јавно тргуваат на македонската берза на 31 декември 2008 година изнесува МКД 61.476 илјади, при што пораст од 20 процентни поени на пазарните цени би предизвикал (*ceteris paribus*) МКД 11.065 илјади добивка по оданочување, а слично намалување би предизвикало исто таква загуба во билансот на успех.

3.1.2. Кредитен ризик

Кредитен ризик се дефинира како ризик дека една страна на финансиски инструмент ќе предизвика финансиска загуба за другата страна со тоа што нема да исполни одредена обврска.

Групацијата е изложена на кредитен ризик од своите оперативни активности и од одредени финансиски активности.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Во однос на финансиските активности трансакциите примарно се склучуваат со соработници (банки) кои имаат кредитен рејтинг од најмалку BBB+ (или еквивалент) или каде што соработникот има доставено банкарска гаранција каде што банката гарант треба да биде со кредитен рејтинг од BBB+ (или еквивалент).

Во случај кога расположивите средства на Групацијата го надминуваат вкупниот износ на добиени банкарски гаранции спомнати погоре, финансиското инвестирање на расположивите парични средства се врши во согласност со проценка на банкарскиот ризик базиран на CAEL методологијата како индиректен систем на оценување. Методологијата, во основа ги оценува финансиските показатели на банките кои се составен дел од четирите CAEL компоненти - Капитал, Средства, Добивка и Ликвидност. Крајната оценка на банките (на скала од 1 до 5) е поврзана со работењето и перформансите на банките за анализираниот период. Политика на Групацијата е да инвестира во банки чија конечна оценка варира во рамките на следниве 3 ранга:

A - Банки со оцена од 1,84 до 2,45 – инвестиции кои не надминуваат 80% од акционерскиот капитал на банката

B - Банки со оцена од 2,46 до 3,07 – инвестиции кои не надминуваат 70% од акционерскиот капитал на банката

C - Банки со оцена од 3,08 до 3,69 – инвестиции кои не надминуваат 60% од акционерскиот капитал на банката

Процесот на управување со кредитни ризици од оперативни активности вклучува превентивни мерки како што се проверка на кредибилитет и превентивни забрани, корективни мерки во текот на законските односи како на пример активности за опоменување и исклучување, соработка со агенции за наплата и наплата по законски односи како што се процеси на утужување, судски постапки, вклучување на извршната единица и факторинг. Задоцнетите плаќања се следат преку постапка за проследување на долг врз основа на видот на корисникот, кредитната класа и износот на долгот.

Кредитниот ризик се контролира преку проверка на кредибилитет - што утврдува дека корисникот нема долг и кредитната вредност на корисникот и преку превентивни забрани - што го утврдува кредитниот лимит врз основа на претходните приходи од сообраќај генерирани од корисникот.

Групацијата нема значајна концентрација на кредитен ризик кон поединечна странка или кон група на странки кои имаат слични карактеристики.

Процедурите на Групацијата обезбедуваат на перменентна основа дека продажбата се извршува на корисници со соодветна кредитна историја и дека не се надминува лимитот за изложување на кредитен ризик.

Максималната изложеност на кредитниот ризик е презентирана преку сегашната вредност на финансиските средства во билансот на состојба. Последователно на тоа, Групацијата смета дека нејзината максимална изложеност на кредитен ризик е претставена со износот на побарувањата намалени за исправката на вредноста признаена на денот на билансот на состојба.

Раководството на Групацијата е фокусирано на деловна соработка со банки со висока репутација во странска и домашна сопственост на домашниот пазар.

Следнава табела ја претставува изложеноста на кредитен ризик на Групацијата во 2008 и 2007:

Во илјади денари	2008	2007
Депозити во банки	9.932.605	7.384.557
Парични средства и еквиваленти на парични средства	1.123.417	6.728.808
Побарувања од купувачи-домашни	2.455.617	2.235.561
Побарувања од купувачи-странски	261.212	499.093
Заеми за вработени	111.625	115.752
Побарувања од поврзани страни	<u>71.385</u>	<u>34.576</u>
Останати побарувања	<u>31.898</u>	<u>20.978</u>
	<u>13.987.759</u>	<u>17.019.325</u>

Со цел да се одржи конзистентност со презентацијата во тековната година, авансите дадени на добавувачите, претплатите и пресметаните приходи и останатите побарувања презентирани како Финансиски средства во 2007 година во износ од МКД 164.161 илјади беа исклучени од категоријата Финансиски средства во овие финансиски извештаи. Рекласификацијата немаше влијание на капиталот или нето добивката.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Парични средства и еквиваленти на парични средства во табелата погоре ја исклучува благајната за која не постои кредитен ризик.

Најголемата вредност на депозит во 2008 година е МКД 1.473.895 илјади – оригиналната валута на депозитот е ЕУР во вредност од ЕУР 24.000 илјади - (2007: МКД 600.000 илјади) и Групацјата има депозити во 10 домашни банки (2007: 8 домашни банки).

3.1.3. Ризик за ликвидност

Ризикот за ликвидност е ризик дека Друштвото може да наиде на тешкотии за подмирување на обврските поврзани со финансиските обврски.

Ризик за ликвидност се дефинира како ризик дека Групацјата нема да биде во можност навремено да ги подмири или исполни своите обврски.

Политика на Друштвото е да одржува вишок на парични средства и еквиваленти на паричните средства за подмирување на обврските во догледна иднина. Секој вишок на парични средства е депониран во комерцијалните банки.

Процесот за управување со ликвидноста на Групацјата вклучува предвидување на готовински текови од главните валути и разгледување на нивото на потребните ликвидни средства земајќи ги во предвид податоците од бизнис планот, наплатите и одливот. Месечните, полугодишните и годишните парични проекции се изготвуваат и ажурираат на дневна основа од страна на Секторот за управување со готовина.

3.2. Управување со капитални ризици

Целите на Групацјата при управување со капиталот е да се заштити способноста на Групацјата да работи на континуирана основа со цел да обезбеди поврат за акционерите и бенефиции за другите заинтересирани страни и да одржува оптимална структура на капитал со цел намалување на трошокот за капитал. На 31 декември 2008 и 2007 година нема долгови поврзани со тековни и нетековни заеми. Вкупниот капитал со кое што управува Друштвото на 31 декември 2008 година е МКД 17.661.389 илјади, според локалните општоприфатени сметководствени принципи. Од овој износ МКД 9.583.888 илјади претставуваат акционерски капитал, додека МКД 1.916.777 илјади претставуваат законски резерви, кои не се распределуваат (види белешка 2.13). Друштвото исто така има купено сопствени акции (види белешки 2.12 и 16.1). Трансакцијата е во согласност со локалните законски барања со стекнувањето на сопствените акции, да не се намали имотот на Друштвото под износот на основната главнина и резервите коишто, според закон или според статутот на Друштвото, не смеат да се користат за исплата на акционерите. Исто така, согласно локалните законски барања дивиденда може да биде исплатена на акционерите во износ којшто нема да ја надминува вкупно остварената добивка искажана со годишната сметка и со финансиските извештаи, зголемена за пренесената нераспределена добивка од претходните години или со резервите кои можат да се распределуваат, односно кој ги надминуваат законските резерви и резервите определени со статутот на Друштвото.

3.3. Проценка на фер вредноста

Паричните средства и еквивалентите на парични средства, побарувањата од купувачи и другите тековни финансиски средства се краткорочни. Поради ова нивната сегашна вредност на денот на билансот на состојба е приближна на нивната фер вредност.

Фер вредноста на нетековниот дел од побарувањата од купувачи ги вклучува заемите на вработени и се определува користејќи техника на дисконтиран паричен тек.

Финансиските средства расположливи за продажба претставуваат акции вреднувани по фер вредност.

Фер вредноста на јавно тргуваните финансиски средства прикажани по фер вредност преку билансот на успех се базира на објавената пазарна вредноста на денот на билансот на состојба.

4. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПРОЦЕНКИ И ПРЕТПОСТАВКИ

Групацјата прави проценки и претпоставки што се однесуваат на иднината. Проценките и мислењата континуирано се вреднувани и се базираат на минато искуство и други фактори, вклучувајќи ги очекувањата за идни настани за кои

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

што се верува дека се разумни под соодветните услови. Најзначајните проценки и претпоставки се обелоденети подолу.

4.1. Корисен век на средствата

Определувањето на корисниот век на средствата се базира на историското искуство со слични средства, како и очекуваниот технолошки развој и промените во пошироките економски или индустриски фактори. Соодветноста на проценетиот корисен век се ревидира на годишна основа или секогаш кога се појавуваат индикации за значајни промени во дадените претпоставки. Веруваме дека сметководствените проценки поврзани со одредувањето на корисниот век на средствата се значајни сметководствени проценки земајќи го во предвид тоа дека вклучуваат претпоставки за технолошкиот развој во иновативна индустрија и во голем дел зависат од инвестиционите планови на Групацијата. Понатаму, поради тоа што корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства во рамките на вкупните средства е значителен, влијанието на било кои промени во оценките може да биде материјално за нашите финансиски позиции и резултати од работењето. Пример, кога Друштвото би го намалило просечниот корисен век на недвижностите, опремата и постројките и нематеријалните средства за 10%, тоа би резултирало во зголемување на годишниот трошок за амортизација во приближен износ од МКД 352.774 илјади. Види белешка 11 за промените направени во корисниот век во годините за кои се известува.

Групацијата постојано воведува нови услуги и платформи вклучувајќи, но не и ограничувајќи се, на Универзален мобилен телекомуникациски систем (UMTS) базиран на широкопојасени услуги во мобилните комуникации како и поставување на оптички кабли. Во случај на воведување на вакви нови услуги, Групацијата спроведува ревизија на корисниот век на веќе постоечките платформи, но во најголемиот број случаи овие сервиси се дизајнирани да коегзистираат со старите платформи, без да предизвикаат промени кај новите технологии. Последователно, корисниот век на постарите платформи вообичаено не треба да се скратува.

4.2. Можни оштетувања на недвижностите, опремата и постројките и нематеријални средства

Ние го проценуваме оштетувањето на препознатливи недвижности, опрема и постројки и нематеријални средства секогаш кога постои причина за верување дека сегашната вредност значително ја надминува надоместувачката вредност и таму каде што се очекува оштетување на вредноста. Надоместувачката вредност се добива по пат на пресметка, при која се користи широк спектар на претпоставки и фактори кои влијаат на истите. Покрај другото, ги земаме во предвид идните приходи и расходи, технолошката застареност, дисконтинуитет во услугите и други промени на околности кои можат да доведат до оштетување. Доколку оштетувањето е утврдено со методата на употребна вредност, се утврдува фер вредност намалена за трошоци за продажба (ако може да се утврди), за да се утврди точниот износ на оштетувањето (ако постои). Земајќи во предвид дека ова се врши врз основа на проценки и мислења, вредноста на можните оштетувања може да биде значително различна од она која е добиена по пат на овие калкулации. Раководството изврши тестирање за оштетеност врз основа на проекции за паричните текови за 10 години. Употребната вредност беше утврдена со анализа на дисконтираните парични текови, користејќи стапка од 9,4%. Не беше идентификувано оштетување со 31 декември 2008 година.

4.3. Можни исправки на побарувања од купувачи и други побарувања

Ние пресметуваме исправка на вредност на спорни побарувања базирајќи се на проценетите загуби кои произлегуваат од неможноста на корисниците да ги извршат плаќањата. За најголемите купувачи и странските купувачи исправката е пресметана на индивидуална основа, додека за другите купувачи е пресметана на портфолио основа, која се базира на доспеаноста на побарувањата и минатото искуство со отпишување на побарувањата, кредитната способност на корисниците и неодамнешните промени на условите на плаќање (види белешка 2.4.1 (б)). Овие фактори се разгледуваат периодично, и кога е потребно се вршат промени во пресметката. Ако финансиската состојба на нашите корисници се влошува, тековните отписи на побарувањата можат да бидат и повисоки од очекуваните и можат да го надминат нивото на исправки кои што се признаени досега (види белешка 3.1.2).

4.4. Резервирања

Резервирањата воглавно се базираат на проценка особено во правни спорови. Групацијата ја проценува веројатноста од настанување на негативен исход како резултат на минат настан, и доколку проценетата веројатност од настанување е поголема од 50% Групацијата врши резервирање за целиот износ на обврската. Групацијата е претпазлива при

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

вакви проценки, но поради високото ниво на неизвесност, во некои случаи проценката може да не биде во согласност со евентуалниот исход на случајот.

4.5. Трошоци за стекнување на претплатници

Трошоците за стекнување на претплатници примарно вклучуваат загуби од продажба на опрема (приходите и трошоците се прикажани одделно) и надоместоци платени на агенти за стекнување на претплатници. Директните надоместоци прибрани од претплатниците за активирање или конектирање се маргинални во споредба со трошоците. Директните надоместоци прибрани од претплатниците за активирање или конектирање се маргинални во споредба со трошоците за стекнување. Овие приходи и трошоци се признаени кога претплатникот ќе биде приклучен на фиксната или мобилната мрежа на Групацијата. Ваквите трошоци или приходи не се капитализирани или одложени. Овие трошоци за стекнување (загуби) се признати веднаш иако не се соодветно одделени од другите маркетинг трошоци. Вкупниот износ на трошоци за надоместоци платени на агенти во 2008 е МКД 498.024 илјади (2007: 419.651 илјади).

5. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ЕКВИВАЛЕНТИ НА ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА

Во илјади денари	2008	2007
Депозити по видување	1.123.413	6.728.802
Благајна	103	29
Парични еквиваленти	4	6
	<u>1.123.520</u>	<u>6.728.837</u>

Значајното намалување на паричните средства и еквивалентите на парични средства споредено со 2007 година главно е резултат на поголемиот износ на дивиденда исплатен во 2008 година споредено со 2007 година. Повеќе детали околу движењето на паричните средства и еквивалентите на парични средства се дадени во Консолидираниот извештајот за парични текови.

Каматната стапка на депозити по видување во банки се движи од 1,60% до 6,90% на годишно ниво (2007: 1,98% до 4,68% на годишно ниво). Овие депозити имаат рок на доспевање помал од 3 месеци.

Друштвото има ограничени парични средства во вредност од МКД 16.891 илјади (2007: МКД 8.862 илјади) кои претставуваат гаранции за извршување на продажни проекти.

Сегашната вредност на парични средства и еквиваленти на парични средства се изразени како што следи:

Во илјади денари	2008	2007
МКД	1.013.822	5.613.577
ЕУР	96.762	932.532
УСД	12.932	182.682
Останато	4	46
	<u>1.123.520</u>	<u>6.728.837</u>

Во продолжение е прегледот на депозити по видување по категории (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2008	2007
A	825.128	6.575.580
B	51.933	146.908
C	246.352	6.314
	<u>1.123.413</u>	<u>6.728.802</u>

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

6. ДЕПОЗИТИ ВО БАНКИ

Депозитите во банки претставуваат парични средства во реномирани домашни банки, со каматна стапка помеѓу 2,35% - 6,15% годишно (2007: од 2,8%- 4,41% годишно) и со доспеаност од 3 до 12 месеци.

Сегашната вредност на депозитите во банките е деноминирана по валути како што следи :

Во илјади денари	2008	2007
МКД	2.098.761	1.235.020
УСД	462.844	1.428.558
ЕУР	7.371.000	4.720.979
	<u>9.932.605</u>	<u>7.384.557</u>

Во продолжение е прегледот по банки и категории (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2008	2007
Депозити во банки со обезбедени гаранции од гарант со рејтинг од BBB+	1.230.150	-
A	8.702.455	7.032.803
B	-	351.754
	<u>9.932.605</u>	<u>7.384.557</u>

7. ПОБАРУВАЊА ОД КУПУВАЧИ И ОСТАНАТИ ПОБАРУВАЊА

Во илјади денари	2008	2007
Побарувања од купувачи - домашни	4.472.252	4.143.508
Намалено за: исправка на вредноста	(2.016.635)	(1.907.947)
Побарувања од купувачи-домашни-нето	<u>2.455.617</u>	<u>2.235.561</u>
Побарувања од купувачи-странски	261.212	499.093
Побарувања од поврзани субјекти	71.385	34.576
Заеми за поврзани субјекти	-	2.849
Заеми за трети лица	2.999	-
Заеми за вработени	111.625	115.752
Останати побарувања	28.899	18.129
Финансиски средства	<u>2.931.737</u>	<u>2.905.960</u>
Аванси дадени на добавувачите	144.005	90.777
Намалено за: исправка на вредноста	(74.156)	(74.397)
Аванси дадени на добавувачите - нето	<u>69.849</u>	<u>16.380</u>
Претплати и пресметани приходи	92.610	147.781
Останато	4.299	-
	<u>3.098.495</u>	<u>3.070.121</u>
Намалено за нетековен дел: Заеми за вработени	(98.887)	(103.581)
Тековна вредност	<u>2.999.608</u>	<u>2.966.540</u>

Со цел да се одржи конзистентност со презентацијата во тековната година, авансите дадени на добавувачите, претплатите и пресметаните приходи и останатите побарувања презентирани како Финансиски средства во 2007 година во износ од МКД 164.161 илјади беа исклучени од категоријата Финансиски средства во овие финансиски извештаи. Рекласификацијата немаше влијание на капиталот или нето добивката.

Побарувањата од поврзани страни претставуваат побарувања од Magyar Telekom Group и Deutsche Telekom Group (види белешка 28).

Заемите за вработените се обезбедени со хипотека на недвижност или меница.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Заеми за поврзани субјекти претставува заем даден на Монтмак во 2007 година. Во 2008 година Монтмак беше продаден и заемот од поврзани субјекти беше рекласификуван во заеми за трети лица, заедно со доспеаната каматата, во вредност од МКД 2.999 илјади (2007: МКД 2.849 илјади). Референтната каматна стапка изнесува 6 месечен ЕУРИБОР со маргина од 0,3%.

Заемите одобрени за вработените имаат годишна каматна стапка од 4,55% и 7% годишно (2007: 4,55% и 7% годишно).

Сите нетековни побарувања се со датум на доспевање до 15 години од денот на билансот на состојба.

На 31 Декември 2008 година за побарувањата од домашни купувачи во износ од МКД 2.854.740 илјади (2007: МКД 2.455.988 илјади) има исправка на вредноста. Старосната структура на овие побарувања е како што следи подолу.

Во илјади денари	2008	2007
Помалку од 30 дена	402.064	354.644
Помеѓу 31 и 180 дена	315.649	290.210
Помеѓу 181 и 360 дена	145.679	157.069
Повеќе од 360 дена	1.991.348	1.654.065
	<u>2.854.740</u>	<u>2.455.988</u>

Вкупниот износ на исправката на вредност за побарувања од домашни купувачи е МКД 2.016.635 илјади (2007: МКД 1.907.947 илјади). Од оваа вредност МКД 1.964.050 илјади (2007: 1.870.633 илјади) се однесуваат на исправка според старосна структура на спомнатите побарувања (вклучувајќи побарувања од купувачи во стечај и ликвидација за кои има исправка за целата нивна вредност). Дополнително Групацијата има исправка на вредноста на индивидуална основа на одредена група клиенти во износ од МКД 52.585 илјади (2007: МКД 37.314 илјади).

Износот на исправка спореден со бруто вредноста на побарувањата од домашни купувачи главно е резултат на побарувања кои се доспеани повеќе од 360 дена и за кои има исправка за целата нивна вредност. Овие побарувања се главно од купувачи кои се исклучени во две насоки, купувачи кои се демонтирани, утужени купувачи и купувачи кои веќе не ги користат услугите на Групацијата.

Фер вредноста на побарувања од купувачите и останати побарувања се како што следат подолу:

Во илјади денари	2008	2007
Побарувања од купувачи-домашни-нето	2.455.617	2.235.561
Побарувања од купувачи-странски	261.212	499.093
Побарувања од поврзани субјекти	71.385	34.576
Заеми за поврзани субјекти	-	2.849
Заеми за трети лица	2.999	-
Заеми за вработени	111.625	115.752
Останати побарувања	28.899	18.129
Финансиски средства	<u>2.931.737</u>	<u>2.905.960</u>
Аванси дадени на добавувачите	69.849	16.380
Претплати и пресметани приходи	92.610	147.781
Останато	4.299	-
	<u>3.098.495</u>	<u>3.070.121</u>

Движење на исправката на вредноста на сомнителни и спорни побарувања од домашни купувачи

Во илјади денари	2008	2007
Исправка на вредност на 1 јануари	1.907.947	2.165.886
Расход во текот на годината	189.604	203.442
Отпис	(80.916)	(461.381)
Исправка на вредноста на 31 декември	<u>2.016.635</u>	<u>1.907.947</u>

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Движење на исправката на вредноста на сомнителни и спорни побарувања за аванси дадени на добавувачи

Во илјади денари	2008	2007
Исправка на вредност на 1 јануари	74.397	36.049
Расход во текот на годината	105	38.348
Искористени	(346)	-
Исправка на вредноста на 31 декември	<u>74.156</u>	<u>74.397</u>

Побарувањата за кои има исправка на вредност се отпишуваат кога нема очекување за дополнителни приливи.

На 31 декември 2008 година побарувањата од странски купувачи во износ од МКД 118.900 илјади (2007: МКД 176.971 илјади) беа застарени, но за нив нема исправка. Ова се однесува на купувачи од странство пресметани на индивидуална база во согласност со минатото искуство на Групацијата и тековните очекувања. : Анализата на овие застарени побарувања од странски купувачи е како што следи подолу:

Во илјади денари	2008	2007
Помалку од 30 дена	52.355	63.236
Помеѓу 31 и 60 дена	34.566	38.025
Помеѓу 61 и 90 дена	3.807	1.783
Помеѓу 91 и 180 дена	4.201	68.210
Помеѓу 181 и 360 дена	2.710	1.088
Повеќе од 360 дена	21.261	4.629
	<u>118.900</u>	<u>176.971</u>

Нема други побарувања кои се застарени но за кои нема исправка освен горе спомнатите.

Компанијата мајка има побарувања од домашните купувачи со изменети договорни услови со сегашна вредност од МКД 28.497 илјади (2007: МКД 8.949 илјади).

Сегашната вредност на нетековни и други побарувања на Групацијата се изразени во следните валути:

Во илјади денари	2008	2007
МКД	93.260	98.231
ЕУР	5.627	5.350
	<u>98.887</u>	<u>103.581</u>

Сегашната вредност на побарувања од купувачи и останати побарувања се изразени во следните валути:

Во илјади денари	2008	2007
МКД	2.650.762	2.375.669
ЕУР	317.559	510.497
УСД	22.922	30.978
Останато	8.365	49.396
	<u>2.999.608</u>	<u>2.966.540</u>

Кредитниот квалитет на побарувањата од купувачите кои не се застарени ниту има исправка на вредноста за нив се проценети врз база на податоците од минатото за доцнење во плаќањето на купувачите.

Категориите за кредитниот квалитет на побарувањата од домашните купувачи кои не се застарени ниту им е извршена исправка на вредноста се како што следи подолу:

Во илјади денари	2008	2007
Група 1	1.197.725	1.107.286
Група 2	214.286	326.202
Група 3	205.501	254.032
	<u>1.617.512</u>	<u>1.687.520</u>

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Категориите за кредитниот квалитет на побарувањата од странските купувачи кои не се застарени ниту има исправка на вредноста за нив се како што следи подолу:

Во илјади денари	2008	2007
Група 1	97.652	67.095
Група 2	44.558	103.281
Група 3	102	151.746
	<u>142.312</u>	<u>322.122</u>

Група 1 - Корисниците во фиксната телефонија кои што во просек вршат плаќање на нивните сметки пред истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија без исклучувања во последните 12 месеци.

Група 2 - Корисниците во фиксната телефонија кои што во просек вршат плаќање на нивните сметки на денот на истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија до 3 исклучувања во последните 12 месеци.

Група 3 - Корисниците во фиксната телефонија кои што во просек вршат плаќање на нивните сметки по истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија со повеќе од 3 исклучувања во последните 12 месеци.

8. ОДЛОЖЕНИ ДАНОЧНИ (СРЕДСТВА)/ОБВРСКИ

Признаени одложени даночни (средства)/ обврски

Одложените даночни (средства)/обврски се однесуваат на следните ставки:

Во илјади денари	Средства		Обврски		Нето	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Недвижности, постройки и опрема	-	-	488.638	505.865	488.638	505.865
Нематеријални средства	(6.861)	(15.911)	-	-	(6.861)	(15.911)
Залихи	(34)	(248)	-	-	(34)	(248)
Побарувања од купувачите и останати побарувања	(219.084)	(198.762)	-	-	(219.084)	(198.762)
Одложен приход	(87.183)	(56.655)	-	-	(87.183)	(56.655)
Финансиски средства по фер вредност преку биланс на успех	-	-	1.591	3.469	1.591	3.469
Обврски кон добавувачи и други обврски	(13.200)	(14.207)	-	-	(13.200)	(14.207)
Резервирања	(116.032)	(83.944)	-	-	(116.032)	(83.944)
Даночни (средства) /обврски	<u>(442.394)</u>	<u>(369.727)</u>	<u>490.229</u>	<u>509.334</u>	<u>47.835</u>	<u>139.607</u>
Нетирање на данок	442.394	369.727	(442.394)	(369.727)	-	-
Нето даночни обврски	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>47.835</u>	<u>139.607</u>	<u>47.835</u>	<u>139.607</u>

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Одложените даночни средства и обврски се нетираат кога постои законско право за порамнување на тековните даночни средства наспроти тековните даночни обврски и кога одложените даноци се однесуваат на исти даночни власти. Нетираниите вредности се како што следи:

Во илјади денари	2008	2007
Одложени даночни средства:		
Одложени даночни средства кои треба да се надоместат за повеќе од 12 месеци	283.276	223.721
Одложени даночни средства кои треба да се надоместат за 12 месеци	159.118	146.006
	<u>442.394</u>	<u>369.727</u>
Одложени даночни обврски:		
Одложени даночни обврски кои треба да се надоместат за повеќе од 12 месеци	(490.229)	(509.334)
Одложени даночни обврски кои треба да се надоместат за 12 месеци	-	-
	<u>(490.229)</u>	<u>(509.334)</u>
Одложени даночни обврски (нето)	<u>(47.835)</u>	<u>(139.607)</u>

Движење на времените разлики во текот на годината

Во илјади денари	Состојба на 1 јануари 2008	Признаено во добивка	Состојба на 31 декември 2008
Недвижности, постројки и опрема	505.865	(17.227)	488.638
Нематеријални средства	(15.911)	9.050	(6.861)
Залихи	(248)	214	(34)
Побарувања од купувачите и останати побарувања	(198.762)	(20.322)	(219.084)
Одложен приход	(56.655)	(30.528)	(87.183)
Финансиски средства по фер вредност преку билансот на успех	3.469	(1.878)	1.591
Обврски кон добавувачи и други обврски	(14.207)	1.007	(13.200)
Резервирања	(83.944)	(32.088)	(116.032)
Одложени даночни обврски (нето)	<u>139.607</u>	<u>(91.772)</u>	<u>47.835</u>

Во илјади денари	Состојба на 1 јануари 2007	Признаено во добивка	Состојба на 31 декември 2007
Недвижности, постројки и опрема	525.393	(19.528)	505.865
Нематеријални средства	(16.299)	388	(15.911)
Залихи	(2.990)	2.742	(248)
Побарувања од купувачите и останати побарувања	(220.237)	21.475	(198.762)
Одложен приход	(45.480)	(11.175)	(56.655)
Финансиски средства по фер вредност преку билансот на успех	(496)	3.965	3.469
Обврски кон добавувачи и други обврски	(44.818)	30.611	(14.207)
Резервирања	(21.066)	(62.878)	(83.944)
Одложени даночни обврски (нето)	<u>174.007</u>	<u>(34.400)</u>	<u>139.607</u>

Основните причини за појавувањето на временските разлики се должат на елиминацијата на ревалоризацијата направена во согласност со законските одредби и разликата помеѓу даночно признаениот и сметководствениот амортизационен трошок. Исто така, разликата во третманот на резервирањата и исправката на вредноста на побарувањата од купувачите и останатите побарувања за даночни и сметководствени цели придонесуваат за појавување на временските разлики.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

9. ЗАЛИХИ

Во илјади денари	2008	2007
Материјали	75.722	68.585
Трговски стоки	235.214	253.770
Исправка на вредност на залихите до нето продажна вредност	(30.993)	(21.465)
	<u>279.943</u>	<u>300.890</u>

Движење на исправката на вредност на залихите до нето продажна вредност

Во илјади денари	2008	2007
Состојба на 1 јануари	21.465	25.323
Трошок за годината	23.231	51.950
Отпис на залихи	(13.703)	(55.808)
Состојба на 31 декември	<u>30.993</u>	<u>21.465</u>

Намалувањето на вредноста на залихите вклучувајќи и отпишување, главно се однесува на застарените материјали.

10. НЕТЕКОВНИ СРЕДСТВА НАМЕНЕТИ ЗА ПРОДАЖБА

Нетековните средства наменети за продажба вклучуваат недвижности, постројки и опрема (неколку простории во хотел) кои се неупотребливи во Друштвото. Намерата на раководството е да ги продаде овие средства во рок од една година, со можност за пролонгирање зависно на околностите. Постои план за продажба на овие средства и раководството започна со активна продажба на пазарот по разумна цена.

11. НЕДВИЖНОСТИ, ПОСТРОЈКИ И ОПРЕМА

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвести- ции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2007	6.353	3.621.586	24.462.983	4.144.524	218.174	32.453.620
Зголемувања	-	16.848	853.795	441.929	473.936	1.786.508
Пренос од инвестиции во тек						
(види белешка 12)	-	5.124	88.921	48.766	(172.252)	(29.441)
Намалувања	-	(792)	(1.281.648)	(154.308)	(466)	(1.437.214)
Пренос во средства наменети за продажба	-	330.652	-	-	-	330.652
На 31 декември 2007	<u>6.353</u>	<u>3.973.418</u>	<u>24.124.051</u>	<u>4.480.911</u>	<u>519.392</u>	<u>33.104.125</u>
Амортизација						
На 1 јануари 2007	-	1.065.085	13.521.869	3.361.126	-	17.948.080
Амортизација за годината	-	105.219	1.824.151	367.177	-	2.296.547
Намалувања	-	(406)	(1.186.908)	(144.100)	-	(1.331.414)
Пренос во средства наменети за продажба	-	123.228	-	-	-	123.228
На 31 декември 2007	<u>-</u>	<u>1.293.126</u>	<u>14.159.112</u>	<u>3.584.203</u>	<u>-</u>	<u>19.036.441</u>
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2007	6.353	2.556.501	10.941.114	783.398	218.174	14.505.540
На 31 декември 2007	<u>6.353</u>	<u>2.680.292</u>	<u>9.964.939</u>	<u>896.708</u>	<u>519.392</u>	<u>14.067.684</u>

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвести- ции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2008	6.353	3.973.418	24.124.051	4.480.911	519.392	33.104.125
Зголемувања	-	38.593	1.024.866	566.448	613.310	2.243.217
Пренос од инвестиции во тек						
(види белешка 12)	-	312	544.984	29.820	(606.679)	(31.563)
Намалувања	-	(1.118)	(653.675)	(674.085)	(1.421)	(1.330.299)
Пренос во средства наменети за продажба	-	35.634	-	3.420	-	39.054
На 31 декември 2008	<u>6.353</u>	<u>4.046.839</u>	<u>25.040.226</u>	<u>4.406.514</u>	<u>524.602</u>	<u>34.024.534</u>
Амортизација						
На 1 јануари 2008	-	1.293.126	14.159.112	3.584.203	-	19.036.441
Амортизација за годината	-	107.087	1.753.843	333.700	-	2.194.630
Намалувања	-	(128)	(607.973)	(660.990)	-	(1.269.091)
Пренос во средства наменети за продажба	-	4.748	-	3.421	-	8.169
На 31 декември 2008	<u>-</u>	<u>1.404.833</u>	<u>15.304.982</u>	<u>3.260.334</u>	<u>-</u>	<u>19.970.149</u>
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2008	6.353	2.680.292	9.964.939	896.708	519.392	14.067.684
На 31 декември 2008	<u>6.353</u>	<u>2.642.006</u>	<u>9.735.244</u>	<u>1.146.180</u>	<u>524.602</u>	<u>14.054.385</u>

Оперативниот закуп во износ од МКД 133.811 илјади (2007: МКД 94.534 илјади) се однесува на закуп на основни средства и е вклучен во билансот на успех.

Обемна ревизија на корисниот век на недвижности, постројки и опрема е направена во 2008 како резултат на ревидирана стратегија за мрежи на Т-Мобиле Македонија. Како резултат на ревизијата корисниот век на базните станици е променет од 1 јануари 2008 година (зголемен). Ревизијата на корисниот век на овие средства придонесе за следниве промени во трендот на амортизацијата:

Во илјади денари	2008	2009	2010	2011	После 2011
Намалување на амортизацијата (базни станици)	(89.967)	(132.061)	(65.706)	(1.172)	288.906
	<u>(89.967)</u>	<u>(132.061)</u>	<u>(65.706)</u>	<u>(1.172)</u>	<u>288.906</u>

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

12. НЕМАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА

Во илјади денари	Софтвер и софтвер лиценци	Концесија	Останато	Вкупно
Набавна вредност				
На 1 јануари 2007	5.513.091	154.757	139.853	5.807.701
Зголемувања	625.213	-	15.506	640.719
Пренос од инвестициите во тек (види белешка 11)	21.408	-	8.033	29.441
Намалувања	(2.126)	-	-	(2.126)
На 31 декември 2007	6.157.586	154.757	163.392	6.475.735
Амортизација				
На 1 јануари 2007	3.427.445	154.757	63.437	3.645.639
Амортизација за годината	872.483	-	5.664	878.147
Намалувања	(28)	-	-	(28)
На 31 декември 2007	4.299.900	154.757	69.101	4.523.758
Сегашна вредност				
На 1 јануари 2007	2.085.646	-	76.416	2.162.062
На 31 декември 2007	1.857.686	-	94.291	1.951.977
Во илјади денари	Софтвер и софтвер лиценци	Концесија	Останато	Вкупно
Набавна вредност				
На 1 јануари 2008	6.157.586	154.757	163.392	6.475.735
Зголемувања	972.355	613.837	10.966	1.597.158
Пренос од инвестициите во тек (види белешка 11)	31.118	-	445	31.563
Намалувања	(112.075)	-	-	(112.075)
На 31 декември 2008	7.048.984	768.594	174.803	7.992.381
Амортизација				
На 1 јануари 2008	4.299.900	154.757	69.101	4.523.758
Амортизација за годината	833.162	(85.976)	3.827	751.013
Намалувања	(112.075)	-	-	(112.075)
На 31 декември 2008	5.020.987	68.781	72.928	5.162.696
Сегашна вредност				
На 1 јануари 2008	1.857.686	-	94.291	1.951.977
На 31 декември 2008	2.027.997	699.813	101.875	2.829.685

13. ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА ПРИКАЖАНИ ПО ФЕР ВРЕДНОСТ ПРЕКУ БИЛАНСОТ НА УСПЕХ

Износот од МКД 61.476 илјади (2007: МКД 226.272 илјади) претставува финансиски средства прикажани по фер вредност преку билансот на успех од кои МКД 61.476 илјади (2007: МКД 161.346 илјади) се пресметани брз основа на нивната пазарна вредност на Македонската Берза на Хартии од Вредност и во 2007 МКД 64.926 илјади се пресметани врз база на независна проценка за финансиски средства кои не котираа на Македонската Берза на Хартии од Вредност во 2007 година и кои беа продадени во 2008 година. Промените на пазарните цени на другите финансиски средства прикажани по фер вредност преку билансот на успех се евидентирани во приходи од финансирање во билансот на успех (види белешка 21 и 22). Набавната вредност на овие капитални инвестиции изнесува МКД 31.786 илјади (2007: МКД 135.785 илјади).

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

14. ОБВРСКИ КОН ДОБАВУВАЧИТЕ И ОСТАНАТИ ОБВРСКИ

Во илјади денари	2008	2007
Обврски кон добавувачите		
- Домашни	562.378	312.321
- Странски	759.603	253.902
Обврски кон поврзани компании	174.816	261.698
Останати обврски	34.756	98.754
Финансиски обврски	1.531.553	926.675
ДДВ и обврски за социјално осигурување	77.862	93.586
Пресметани трошоци	785.926	784.765
Примени аванси	34.551	37.898
Одложени приходи	1.011.795	671.941
Останато	34.765	34.765
	<u>3.476.452</u>	<u>2.549.630</u>

Со цел да се одржи конзистентност со презентацијата во тековната година, ДДВ и обврските за социјално осигурување, пресметаните трошоци, примените аванси, одложените приходи и останатите обврски презентирани како Финансиски обврски во 2007 година во износ од МКД 1.622.925 илјади беа исклучени од категоријата Финансиски обврски во овие финансиски извештаи. Рекласификацијата немаше влијание на капиталот или нето добивката.

Обврските кон поврзани компании претставуваат обврски кон Magyar Telekom Group и Deutsche Telekom Group (види белешка 28).

Старосната анализа на обврските спрема домашни и странски добавувачи е како што следи:

Во илјади денари	2008	2007
Помалку од 90 дена	1.264.677	516.287
Од 90 до 180 дена	13.471	20.782
Од 181 до 360 дена	43.833	29.154
	<u>1.321.981</u>	<u>566.223</u>

Сегашната вредност на обврските се деноминирани по валути како што следи:

Во илјади денари	2008	2007
МКД	2.798.515	2.131.054
ЕУР	628.204	364.074
УСД	35.831	22.239
останато	13.902	32.263
	<u>3.476.452</u>	<u>2.549.630</u>

15. РЕЗЕРВИРАЊА ЗА ДРУГИ ОБВРСКИ И ПЛАЌАЊА

Во илјади денари	Правни спорови	Надоместоци	Други	Вкупно
1 јануари 2008	585.207	135.561	118.627	839.395
Зголемувања	518.736	18.159	99.236	636.131
Ослободувања	(94.628)	-	(1.406)	(96.034)
Искористено во периодот	(13.372)	-	(73.019)	(86.391)
31 декември 2008	<u>995.943</u>	<u>153.720</u>	<u>143.438</u>	<u>1.293.101</u>

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Во илјади денари	Правни спорови	Надоместоци	Други	Вкупно
1 јануари 2007	247.260	117.940	19.949	385.149
Зголемувања	341.536	17.621	135.329	494.486
Ослободувања	(10)	-	(19.949)	(19.959)
Искористено во периодот	(3.579)	-	(16.702)	(20.281)
31 декември 2007	585.207	135.561	118.627	839.395

Анализа на вкупните резервирања:

Во илјади денари	2008	2007
Нетековни (правни спорови и друго)	705.669	381.841
Тековни	587.432	457.554
	<u>1.293.101</u>	<u>839.395</u>

Резервирањата за правни спорови главно се однесуваат за одредени правни и регулативни спорови покренати против Групацјата. Постојат бројни судски спорови за кои е направено резервирање а кои на индивидуална основа не се материјални и не се обелоденети. Исто така, обелоденувањето на било кој индивидуален судски спор може да и наштети на Групацјата при одбраната пред различните надлежни судови.

Според соодветни правни совети, раководството не очекува дека резултатот од овие правни случаи ќе резултира во загуба значително поголема од износот наведен на 31 декември 2008 година.

Друго вклучува резервирања за програмите за лојалност за потрошувачите, што претставува фер вредност на дисконтираните кредити на потрошувачите кои не се искористени. Резервирањето е признато спрема приходите.

16. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

Акционерскиот капитал се состои од следното:

Во илјади денари	2008	2007
Обични акции	9.583.878	9.583.878
Златна акција	10	10
	<u>9.583.888</u>	<u>9.583.888</u>

Акционерскиот капитал се состои од една златна акција со номинална вредност од МКД 9.733 и 95.838.780 обични акции со номинална вредност од МКД 100 по акција.

Златната акција со номинална вредност од МКД 9.733 е во сопственост на Владата на Република Македонија. Согласно член 16 од Статутот на Друштвото сопственикот на златна акција има дополнителни права со кои се немаат стекнато сопствениците на обични акции. Имено, ниту едно решение или одлука на Собранието на акционерите поврзана со: создавање, распределба или издавање на акционерски капитал; здружување, спојување, одделување, консолидирање, трансформирање, реконструкција, престанок или ликвидација на Друштвото; менување на основните деловни активности на Друштвото; отуѓување или напуштање на основните деловни активности или на значајните средства на Друштвото; дополнување на Статутот на Друштвото на таков начин што се менуваат или поништуваат правата коишто произлегуваат од златната акција; или промена на називот на Друштвото; нема да биде полноважна доколку имателот на златната акција гласа против респективното решение. Правата кои ги има имателот на златната акција се детално наведени во Статутот на Друштвото.

16.1. Сопствени акции

Друштвото купи 9.583.878 од сопствените акции, што претставува 10% од неговите акции, преку Македонската берза во јуни 2006 година. Вкупната сума платена за купување на акциите, без данок, изнесува МКД 3.843.505 илјади и го намалува акционерскиот капитал на Друштвото. Акциите се прикажани како откупени сопствени акции. Друштвото има право дополнително повторно да ги издаде овие акции. Сите акции издадени од Друштвото се целосно платени.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

17. ПРИХОДИ

Во илјади денари	2008	2007
Домашни фиксни телекомуникациони услуги		
-претплата, приклучок и други наплати	2.325.901	2.411.733
-приходи од сообраќај	3.360.181	3.913.798
Приходи од меѓународен сообраќај	925.109	1.401.566
Мобилни телекомуникациски услуги	9.143.225	8.213.818
Изнајмени линии	609.271	425.534
Пренос на податоци	965.948	639.490
Останати приходи	1.273.564	1.071.878
	<u>18.603.199</u>	<u>18.077.817</u>

Останатите приходи вклучуваат приходи од продажба на опрема која во најголем дел се однесува на продажба на компјутерска опрема и опрема која се однесува на интегрирани решенија.

18. ТРОШОЦИ ЗА ВРАБОТЕНИТЕ

Во илјади денари	2008	2007
Плати	810.118	813.674
Придонеси на плати	355.381	379.107
Бонуси	184.210	152.575
Останати трошоци за вработените	754.537	282.985
Капитализирани трошоци за вработените	(89.247)	(59.003)
	<u>2.014.999</u>	<u>1.569.338</u>

Останати трошоци за вработените ги вклучуваат отпремнините за технолошки вишок во износ од МКД 523.780 илјади за 391 вработени кои ја напуштиле Групацијата во 2008 година (2007: МКД 45.482 илјади за 62 вработени). Останатите трошоци за вработените исто така ги вклучуваат и трошоците за превоз и хранарина.

19. ОСТАНАТИ РАСХОДИ ОД РАБОТЕЊЕТО

Во илјади денари	2008	2007
Услуги	1.172.901	1.022.291
Набавна вредност на продадени стоки	1.531.505	1.293.279
Маркетинг и донации	787.379	488.329
Консултантски услуги	85.213	264.101
Материјали и одржување	413.721	389.383
Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања	189.709	241.790
Такси, давачки и локални даноци	535.993	425.170
Енергија	206.968	191.908
Аудио текст услуги	258.559	183.997
Закупнини	133.811	94.534
Осигурување	22.154	28.553
Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност	23.231	51.950
Останато	241.757	152.915
	<u>5.602.901</u>	<u>4.828.200</u>

Услугите главно вклучуваат трошоци за агенциски провизии, поштенски трошоци и останати провизии за извршени услуги (како на пример услуги за чистење, обезбедување и правни услуги).

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Со цел да се одржи конзистентност со презентацијата во тековната година, трошоците презентирани како Резервирања за обврски и други трошоци во 2007 година во износ од МКД 183.009 илјади беа рекласифицирани и сега се прикажани како Такси, давачки и локални даноци. Рекласификацијата немаше влијание на капиталот или нето добивката.

20. ОСТАНАТИ ОПЕРАТИВНИ ПРИХОДИ

Во илјади денари	2008	2007
Добивка од продажба на недвижности, опрема и постројки, нематеријални и средства расположливи за продажба	18.706	94.189
Добивка од продажба на подружници	238.421	-
	<u>257.127</u>	<u>94.189</u>

Добивката од продажба на подружници претставува приход од продажба на целосно поседувана подружница во Црна Гора – Монтмак (види белешка 2.2.1). На 12 февруари 2008 година Компанијата потпиша Договор за купопродажба на акции за продажба на Монтмак. Приливот од продажбата на подружници изнесуваше МКД 303.346 илјади. На 31 декември 2007 година сегашната вредност на Монтмак изнесуваше МКД 64.926 илјади.

Во консолидираниот финансиски извештај за 2008 година, останатите оперативни приходи беа рекласифицирани и прикажани посебно во билансот на успех за разлика од претходната година кога беа прикажани во останати расходи од работењето. Обелоденувањата за преходната година беа соодветно променети. Рекласификацијата немаше влијание на капиталот или нето добивката за годината.

21. РАСХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2008	2007
Расходи од камати	48	659
Банкарски услуги и останати провизии	19.997	19.377
Промена во фер вредноста на финансиските средства-загуби	99.870	-
Нето негативни курсни разлики	-	214.241
	<u>119.915</u>	<u>234.277</u>

22. ПРИХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2008	2007
Приходи од камати	630.624	502.359
Промена во пазарната вредност на финансиски средства-добивки	-	56.327
Приходи од дивиденди	3.144	2.724
Нето позитивни курсни разлики	72.738	-
	<u>706.506</u>	<u>561.410</u>

Сите добивки/загуби од промена на пазарната вредност на финансиските средства и приходи од дивиденди се од финансиски средства по фер вредност во билансот на успех. Приходите од камати произлегуваат од финансиски средства класификувани како заеми и побарувања.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

23. ДАНОК ОД ДОБИВКА

Признаени во билансот на успех

Во илјади денари	2008	2007
Тековен данок		
Тековна година	<u>951.977</u>	<u>1.008.693</u>
Одложен данок		
Појава и анулирање на привремени разлики	<u>(91.772)</u>	<u>(34.400)</u>
Вкупен данок на добивка во билансот на успех	<u>860.205</u>	<u>974.293</u>

Усогласување на ефективната даночна стапка

Во илјади денари		2008		2007
Добивка пред оданочување		<u>7.113.741</u>		<u>7.135.294</u>
Данок од добивка	10,0%	711.374	12,0%	856.235
Расходи непризнаени за даночни цели	2,4%	167.960	2,0%	142.765
Даночно ослободени приходи	(0,3)%	(19.129)	(0,3)%	(24.707)
	12,1%	<u>860.205</u>	13,7%	<u>974.293</u>

До сега даночните власти извршија целосна даночна ревизија на Друштвото за 2005 година и за предходните години. Никакви забелешки не беа идентификувани во текот на даночната ревизија.

На 30 декември 2006 година, Владата донесе нови даночни стапки за данок на добивка, за 2007 и 2008 година. Даночната стапка за 2007 година е 12%, додека применлива стапка за 2008 година и во годините потоа е 10%.

Ефектот на промената на даночната стапка од 12% на 10% е прикажан подолу:

Во илјади денари	2008	2007
Ефект на промената на даночната стапка на одложениот данок (нето ослободување на одложени даночни обврски)	<u>-</u>	<u>(27.921)</u>
	<u>-</u>	<u>(27.921)</u>

Даночните власти можат во период од 5 години од датумот на поднесениот даночен извештај да извршат ревизија и да утврдат дополнителни даночни обврски и казни. Раководството нема сознанија за околности кои би можеле да доведат до значајни материјални обврски во контекст на горенаведеното, освен оние евидентирани во финансиските извештаи

24. ДИВИДЕНДИ

Собранието на акционери на компанијата на нивниот состанок одржан на 3 септември 2008 година ја усвои одлуката за исплата на дивиденда за 2007 година. Одлуката за исплата на дивидендата за 2007 година е во вредност од МКД 9.783.071 илјади од кои МКД 9.043.913 илјади се од нето добивката за 2007 година, додека остатокот од МКД 739.158 илјади се од акумулираната добивка. Дивидендата беше исплатена на 29 септември 2008. До датумот на објавување на овие финансиски извештаи не се објавени дивиденди за 2008 година.

25. ПРЕВЗЕМЕНИ ОБВРСКИ

25.1. Превземени обврски од капитални инвестиции

Вкупниот износ на договорени капитални инвестиции на 31 декември 2008 година изнесува МКД 268.490 илјади (2007: МКД 472.803 илјади).

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

25.2. Превземени обврски од оперативен наем - каде Групацијата е наемател

Превземените обврски од оперативен наем главно се однесуваат на наем на згради, деловен простор и останати телекомуникациски уреди.

Идните вкупни минимални плаќања за лизинг по основ на нераскинливи оперативни договори за наем се како што следи:

Во илјади денари	2008	2007
Под 1 година	76.609	82.236
Помеѓу 1 и 5 години	303.905	323.349
Над 5 години	82.953	-
	<u>463.467</u>	<u>405.585</u>

26. КАТЕГОРИИ НА ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2007.

Средства Во илјади денари	Финансиски средства			Фер вредност во биланс на успех	Сегашна вредност 2007	Фер вредност 2007
	Заеми и побарувања	Задржани до доспевање	Расположив и за продажба			
Парични средства и еквиваленти на						
паричните средства	6.728.837	-	-	-	6.728.837	6.728.837
Депозити во банки	7.384.557	-	-	-	7.384.557	7.384.557
Побарувања од купувачи и останати побарувања	2.905.960	-	-	-	2.905.960	2.905.960
Финансиски средства расположиви за продажба	-	-	896	-	896	896
Финансиски средства по фер вредност преку биланс на успех	-	-	-	226.272	226.272	226.272

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2008.

Средства Во илјади денари	Финансиски средства			Фер вредност во биланс на успех	Сегашна вредност 2008	Фер вредност 2008
	Заеми и побарувања	Задржани до доспевање	Расположив и за продажба			
Парични средства и еквиваленти на						
паричните средства	1.123.520	-	-	-	1.123.520	1.123.520
Депозити во банки	9.932.605	-	-	-	9.932.605	9.932.605
Побарувања од купувачи и останати побарувања	2.931.737	-	-	-	2.931.737	2.931.737
Финансиски средства расположиви за продажба	-	-	896	-	896	896
Финансиски средства по фер вредност преку биланс на успех	-	-	-	61.476	61.476	61.476

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

Со цел да се одржи конзистентност со презентацијата во тековната година, авансите дадени на добавувачите, претплатите и пресметаните приходи и останатите побарувања презентирани како Финансиски средства во 2007 година во износ од МКД 164.161 илјади беа исклучени од категоријата Финансиски средства во овие финансиски извештаи. Рекласификацијата немаше влијание на капиталот или нето добивката.

27. НЕИЗВЕСНИ ОБВРСКИ

Друштвото има неизвесни обврски во однос на правни и регулаторни барања кои произлегуваат од редовното работење. Регулаторните барања главно се однесуваат на пристап до теснопојасен интернет, пристап до мрежата за пренос на податоци и малопродажни цени за интерконекција на фиксна и мобилна телефонија. Раководството на Друштвото не предвидува дека ќе дојде до појава на материјални обврски од неизвесните обврски освен оние кои се резервирани (види белешка 15).

T- Мобиле Македонија е во судски процес со Newsphone S DOO - Скопје поради изгубена идна добивка заради раскинување на договор од страна на T- Мобиле Македонија, додека обврски по тој основ не се признаени, во случај на губење на спорот надоместот на штета би изнесувал МКД 983.083 илјади. Потпирајќи се на правен совет, раководството не очекува исходот на овој спор материјално да влијае врз финансиската состојба на Групацијата.

Во мај 2007 година Агенцијата издаде нови фактури за T-Мобиле Македонија за доплата на радиорефрекфренциска такса за 2004 и 2005 година во износ од МКД 150.790 илјади. T-Мобиле Македонија веќе има платено претходно издадени фактури во износ од МКД 125.561 илјади, кои беа издадени од страна на Агенцијата поврзани со истите периоди и смета дека таксата е целосно подмирена и не ги признава, ниту плаќа новоиздадените фактури во мај 2007 година. Агенцијата иницира судска постапка. Основниот суд во првостепената постапка ја прифати тужбата и T- мобиле Македонија поднесе жалба по оваа одлука. До овој момент Основниот суд не се произнесол по оваа жалба. Врз база на правен совет, раководството очекува дека не е веројатно дека одлив на ресурси кои вклучуваат економски користи ќе бидат потребни за порамнување на обврската.

28. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ ЛИЦА

Сите трансакции со поврзаните лица произлегуваат од тековното работење и нивната вредност материјално не се разликува од условите кои би преовладувале во пазарни услови.

Трансакциите со поврзани лица се состојат од обезбедување и добивање на телекомуникациски услуги и опрема, одобрување заеми и обезбедување на консултантски услуги за раководството и поддржување на активности за ребрендирање. Износите на побарувањата и обврските се прикажани во соодветните белешки (види белешка 7 и 14).

Приходите и трошоците со поврзаните лица на Групацијата се следните:

Во илјади денари	2008		2007	
	Приходи	Расходи	Приходи	Расходи
Deutsche Telekom Group	270.694	139.519	207.294	124.609
Magyar Telekom Group	35.393	144.304	121.863	347.877

Побарувањата и обврските со поврзаните лица на Групацијата се следните:

Во илјади денари	2008		2007	
	Побарувања	Обврски	Побарувања	Обврски
Deutsche Telekom Group	67.363	37.194	24.727	24.733
Magyar Telekom Group	4.022	137.622	9.849	236.965

Трансакциите со Deutsche Telekom Group прикажани погоре вклучуваат трансакции со крајната компанија мајка, и нејзините подружници, исклучувајќи ги трансакциите со Magyar Telekom Plc. и нејзините подружници кои се прикажани како трансакции со Magyar Telekom Group.

Белешки кон консолидираните финансиските извештаи

29. НАДОМЕСТОЦИ НА КЛУЧНОТО РАКОВОДСТВО

Вкупниот износ на надоместоци за клучното раководство во Друштвото, вклучувајќи ги поврзаните даноци, се прикажани подолу:

Во илјади денари	2008	2007
Краткорочни бенефиции	93.135	48.142
Плаќања засновани на акции	946	-
	<u>94.081</u>	<u>48.142</u>

Надоместоците на членовите на Одборот на директори на Друштвото изнесуваат МКД 6.067 илјади (2007: МКД 2.312 илјади) и се вклучени во Краткорочни бенефиции.

Со цел да се одржи конзистентност со презентацијата во тековната година. Надоместоците на членовите на Одборот на директори на Друштвото беа вклучени во краткорочните бенефиции во споредбените податоци за 2007 година додека во обелоденувањата во претходната година овие трошоци не беа прикажани како дел од оваа категорија. Измената немаше влијание на капиталот или нето добивката.

Плаќањата засновани на акции претставуваат компензација за клучниот менаџмент од страна на Друштвото како дел од среднорочниот план за стимулација (МТИР) воведен во 2004 година од страна на Magyar Telekom Plc., додека целите кои треба да бидат исполнети се базираат на перформансите на акциите на Magyar Telekom Plc.. Вклучени лица се врвниот и средниот менаџмент на Magyar Telekom Group.

МТИР е управуван од страна на Magyar Telekom Plc., додека компензацијата на клучниот менаџмент од Друштвото поврзана со МТИР паѓа на товар на Друштвото и се евидентира како персонални трошоци со други резервирања.

30. ПОСЛЕДОВАТЕЛНИ НАСТАНИ

Нема настани после денот на изготвување на билансот на состојба кои ќе влијаат на билансот на успех, билансот на состојба или паричниот тек за 2008 година.

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ за работењето на Групацијата на Македонски Телеком АД – Скопје во 2008 година

На 13 февруари 2006 година, Magyar Telekom Plc., мнозински сопственик на Друштвото, (преку Каменимост Комуникации АД – Скопје во ликвидација, мнозински акционер на Македонски Телеком АД – Скопје) објави дека врши истрага на одредени договори склучени од страна на подружница на Magyar Telekom Plc. со цел да утврди дали истите биле склучени спротивно на политиката на Magyar Telekom Plc. или важечките закони или прописи. Последователно на ова, на 19 февруари 2007 година Одборот на директори на Друштвото, врз основа на препораката на Одборот за ревизија на Друштвото и Одборот за ревизија на Magyar Telekom Plc. донесе одлука да се спроведе независна интерна истрага во однос на овие договори. Оваа истрага која ја врши независна правна фирма и која е под надзор на Одборот за ревизија на Magyar Telekom Plc, е сеуште во тек.

Magyar Telekom Plc. веќе спроведе одредени дополнителни мерки кои имаат за цел да ги подобрат контролните процедури на Magyar Telekom Group во поглед на склучувањето на консултантски договори, вклучувајќи и воведување на нов модел на управување.

Како резултат на доцнењето во финализирањето на финансиските извештаи за 2005 и 2006 година поради истрагата, Друштвото не успеа да запази одредени крајни рокови пропишани од Република Македонија и други применливи закони и прописи за подготовка и поднесување на ревидираните годишни извештаи и одржување на годишни собранија на акционери.

Во мај 2008 White & Case LLP, стручен советник во независната истрага на Одборот на ревизија на Magyar Telekom Plc., достави до Magyar Telekom Plc. "Извештај за статусот за македонскиот дел од независната истрага". Во статусниот извештај White & Case LLP. покрај другите работи, назначија дека: "постојат потврдни докази за нелигитимност во склучувањето и/или извршувањето на шест договори за советување, маркетинг, финансиски анализи при набавки и/или услуги за лобирање во Македонија склучени во периодот помеѓу 2004 и 2006 година помеѓу Magyar Telekom Plc. и/или различни нејзини подружници од една страна и кипарска консултанска компанија и/или нејзините подружници од друга страна, по кој основ Magyar Telekom Plc. и/или нејзините подружници платиле во вкупен износ повеќе од ЕУР 6,7 милиони.

Врз основа на информации од White & Case дадени на Magyar Telekom имаме сознанија дека со интерната независна истрага се идентификувани неколку договори (вклучувајќи ги и шесте договори со кипарската консултанска компанија и/или нејзините подружници наведени во јавната објава од 21 мај 2008 година) поврзани со деловното работење на Magyar Telekom Group во Македонија, за кои White & Case мисли дека се сомнителни и вредни за понатамошна истрага. Последниот од овие сомнителни договори е со датум 1 март 2006 година. White & Case најавија дека ќе ги информираат Одборот за ревизија на Magyar Telekom, менаџментот на Magyar Telekom и ревизорите на Magyar Telekom за релевантни информации и/или заклучоци поврзани со овие договори. (Одборот на директори на Magyar Telekom го овласти White & Case за давање на обелоденувања за сите прашања покренати од ревизорите до SEC и DOJ и Magyar Telekom беше информиран дека White & Case неколку пати се сретнале со SEC и DOJ и разговарале за истрагата.)

Независната истрага продолжува. Друштвото не може да предвиди кога независната истрага ќе заврши, кој би бил финалниот резултат од истрагата или дали истата би имала влијание и какво, на финансиските извештаи на Друштвото или на резултатот од работењето.

Во мај 2008 година, Министерството за внатрешни работи (МВР) на РМ достави до Друштвото официјално писмено барање за информации и документација за одредени плаќања за консултантски услуги и авансна дивиденда, како и одредени набавки и договори. Во јуни 2008 година Друштвото достави копии од бараната документација.

Во октомври 2008 година истражниот судија од Основен Суд Скопје 1 – Скопје (кривичен суд) издаде официјален писмен налог до Друштвото за предавање на одредена оригинална документација. Подоцна во октомври 2008 година, Друштвото официјално ја предаде бараната документација. Дополнителни писмени барања беа доставени од МВР и Друштвото ја обезбеди бараната документација.

Врз основа на јавни информации достапни од 10 декември 2008 година имаме сознанија дека Оделот за Организиран Криминал при МВР ги предал досиеата на канцеларијата на Основното јавно обвинителство за организиран криминал и корупција со предлог да се покрене кривична постапка против Attila Szendrei (поранешен Главен извршен директор на Македонски Телеком), Rolf Plath (поранешен Главен финансов директор на Македонски Телеком), Mihail Kefaloyannis (поранешен член на Одборот на директори во Каменимост и поранешен член на одборот на директори во Телемакедонија) и Zoltan Kisjuhász (поранешен Главен извршен директор на Каменимост и поранешен неизвршен член на Одборот на директори на Македонски Телеком) врз основа на основано сомневање за извршени криминални активности. Предлогот е овие лица да бидат обвинети за злоупотреба на службената должност и овластувања на нивните позиции во Македонски Телеком поради склучување на договори за консултантски услуги за кои немало намера или потреба за добивање на договорената услуга.

Кривичниот оддел при Основниот Суд Скопје 1 во Скопје достави покана до Друштвото во врска со кривичната постапка против погоре наведените лица и побара изјава дали Друштвото има претрпено било каква штета врз основа на споменатите договори за консултантски услуги.

Немаме сознанија за било какви информации како резултат на барања од било кое регулаторно тело или други надворешни страни, од кои би можеле да заклучиме дека финансиските извештаи може да бидат неточни, вклучувајќи го и ефектот од можни незаконски дејства.

За оваа истрага не се евидентирани резервирања во финансиските извештаи.

Овој Годишен извештај за работењето се однесува на Групацијата на Македонски Телеком АД – Скопје, која ги вклучува Македонски Телеком АД – Скопје (во понатамошниот текст „МКТ“), Т-Мобиле Македонија АД Скопје (во понатамошниот текст „ТММК“) и фондацијата е-Македонија – Скопје (во понатамошниот текст „Групацијата“).

МКТ е акционерско друштво основано и со седиште во Република Македонија за обезбедување на телекомуникациски услуги.

Директна компанија-мајка на Групацијата е АД Каменимост комуникации – Скопје, под доброволна ликвидација, кое е во целосна сопственост на АД Маџар Телеком, регистрирано во Унгарија. Крајна компанија-мајка е АД Дојче Телеком регистрирана во Сојузна Република Германија.

Во 2008 година, околу 30 проценти од вкупниот приход на Групацијата произлезе од приходи од говорни услуги од домашни фиксни телекомуникациски услуги. Услугите на мобилна телефонија учествуваа со 49 проценти, додека меѓународните телекомуникациски услуги учествуваа со 5 проценти во вкупните приходи. Услугите за Интернет и податочни услуги учествуваа со 8 проценти во вкупните приходи. Осум проценти од вкупните приходи произлегоа од други услуги.

Приходот од домашни фиксни телекомуникациски услуги се уште бележи тренд на намалување, главно како резултат на зголемувањето на замената на фиксната телефонија со мобилна и зголемената конкуренција на пазарот на фиксни телекомуникациски услуги. Намалените приходи на МКТ од меѓународен сообраќај се резултат на помалиот обем на сообраќај и пониските терминални стапки. Делот на приходот од мобилна телефонија се зголемува и покрај конкурентното опкружување и воглавно како резултат на зголемената база на претплатници. Приходот од услуги за Интернет и податочни услуги се зголеми, воглавно како резултат на успехот на ADSL, но сеуште претставува незначителен дел од вкупните приходи.

МКТ е главен давател на услуги на фиксна телефонија во Македонија. Неговите ексклузивни права во однос на фиксните телекомуникациски услуги истекоеа во декември 2004 година. Таквите ексклузивни права вклучуваа услуги за локални, национални и меѓународни, меѓумесни јавни говорни услуги, услуги за говор преку Интернет Протокол (VoIP), услуги за изнајмени линии и градење и управување со услуги на јавна говорна мрежа. Цели на МКТ за претстојните години се да биде лидер на полето на технологијата во Македонија и да обезбедува квалитетни услуги со атрактивни цени со цел да се подготви за растечката конкуренција.

Главни оперативни цели на МКТ беа да се дигитализира фиксната мрежа и да се зголеми бројот на претплатници. И додека целосната дигитализација беше постигната на крајот на 2003 година, базата на претплатници на МКТ постојано се намалува. На крајот на 2008 година, МКТ имаше 413.321 PSTN линии и 44.694 ISDN канали, во споредба со 447.894 и 44.482, соодветно, на крајот на 2007 година. Пенетрацијата во фиксната телефонија се движеше на сличен начин и се стабилизираше на 21 процент на крајот на 2008 година.

МКТ обезбедува Интернет пристап преку јавната комутирана телефонска мрежа, изнајмени линии и ADSL. Растот на приходите од Интернет воглавно беше резултат на продажбата на ADSL. Бројот на ADSL конекции се зголеми за повеќе од два пати, на 98.862 на крајот на 2008 година, во споредба со 48.214 на 31 декември 2007 година.

Во јуни 2006 година, преку Македонската берза, МКТ купи 9.583.878 од сопствените акции, што претставува 10% од неговите акции. Вкупниот износ платен за купување на акциите, без данок на добивка, изнесуваше 3.843.505 илјади денари и истиот беше одземен од акционерскиот капитал. Акциите се прикажани како откупени сопствени акции. МКТ има право повторно да ги издаде овие акции на некој подоцнежен датум. Сите акции издадени од МКТ се целосно платени.

Историски, МКТ, како и операторите во државна сопственост во други земји, одржуваше релативно ниски домашни тарифи и високи тарифи за меѓународни повици. Од ноември 1999 година, МКТ постепено ги ребалансираше своите тарифи во согласност со својата долгорочна стратегија за ребалансирање. Тарифите за меѓународни повици се очекува уште повеќе да се намалат и да се усогласат со стандардите во ЕУ. МКТ ги одржуваше локалните тарифи и основните приклучни такси на ниво прифатливо за корисниците.

ТММК е водечки мобилен оператор во Македонија кој е посветен на обезбедувањето на современи технологии и нудењето на напредни услуги што се пропорционални на највисоките технолошки стандарди и стандарди за услуги на Групацијата Т-Мобиле.

ТММК го продолжи својот растеж и во 2008 година. До крајот на 2008 година, ТММК ја зголеми својата корисничка база од 1.212.539 на крајот на 2007 година на 1.379.191 и покрај конкурентното пазарно опкружување. Главни активности во работењето на ТММК се дигиталните мобилни телефонски услуги базирани на GSM технологија и неговорните услуги какви што се SMS, MMS и GPRS. ТММК исто така обезбедува и GSM phase2+ услуги за пренос на податоци и факс, мобилен Интернет и голем број на други услуги за содржина. Македонскиот пазар е многу чувствителен на цени. ТММК нуди различни промоции и бонуси со цел да ја поттикне употребата на своите услуги.

Зголемувањето на бројот на претплатници на ТММК во последните три години може да се припише на повеќе фактори, влучувајќи го и намалувањето на реалната наплата на повиците, успешноста на понудите за одредени заедници и кампањи со телефонски апарати по атрактивни цени. Стапките на одлевање на корисници се прилично високи во Македонија.

На 31 декември 2008 година, ТММК имаше удел на пазарот од 59,4 проценти на македонскиот пазар на мобилна телефонија од аспект на претплатници, базиран на бројот на активни SIM картички.

Бизнисот на ТММК е под влијание на сезонски фактори, со најголемо зголемување на приходите од роаминг во текот на третиот календарски квартал секоја година поради годишните одмори и зголемената продажба на производи и услуги во текот на четвртиот квартал поради Божиќните купувања.

Во 2008 година, МКТ го усвои Т-Номе брендот, а на 1 мај 2008 година го промени своето име од АД Македонски телекомуникации Скопје во Македонски Телеком АД – Скопје при што неговите производи сега се продаваат под Т-Номе брендот.

Регулатива и формирање на цени

Новиот македонски закон во однос на електронските комуникации (Закон за електронски комуникации, „ЗЕК“) стапи на сила на 5 март 2005 година. Со ова, регулативата за телекомуникации на земјата се усогласува со регулативната рамка на ЕУ, со некои преодни одредби. Исто така, законот утврдува голем број на строги обврски за постоечките оператори.

Во втората половина на 2006 година, Владата на Република Македонија усвои голем број на подзаконски акти и правилници што уредуваат различни области на електронски комуникации. На 4 мај 2007 година, ЗЕК беше изменет и беше воведена кривична одговорност за одговорното лице кај правното лице за необјавување на референтната понуда за интерконекција и понудата за разврзан пристап до локална јамка. Дополнителни измени на ЗЕК беа усвоени на 4 август 2008 година, со кои Договорите за концесија на МКТ, ТММК и Космофон склучени во согласност со стариот закон за телекомуникации со Министерството за транспорт и врски беа укинати од 4 септември 2008 година. Сите релевантни одредби во корист на МКТ од Договорите за концесии беа вклучени во амандманите на ЗЕК. На 5 септември 2008 година, Агенцијата за електронски комуникации („Агенцијата“), по службена должност, достави известување до МКТ за оние јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги што му биле доделени во согласност со Договорите за концесија. Лиценците за радио-фреквенција им беа издадени на операторите за пропусните опсези доделени со Договорите за концесија во форма пропишана со ЗЕК.

Регулирање на бизнисот на фиксна телефонија

На 31 декември 2004 година истекоеа монополските права на МКТ на македонскиот пазар на телекомуникации, со што се овозможи други даватели на мрежи и услуги да влезат на македонскиот пазар на телекомуникации, по поднесување на известување до Агенцијата и регистрацијата на истото. До декември 2008 година, Агенцијата имаше регистрирано 173 оператори на мрежа и 40 даватели на услуги за јавни фиксни телефонски услуги. МКТ го објави Договорот за пристап на мрежа за даватели на VoIP услуги за меѓународни повизи.

Според ЗЕК, за МКТ беше определено дека има Значителна пазарна моќ („ЗПМ“) на пазарот за телефонски мрежи и услуги за фиксна говорна телефонија, вклучувајќи го и пазарот за пристап до мрежите за пренос на податоци и изнајмени линии. МКТ како оператор со ЗПМ има обврска на своите корисници да им овозможни пристап до јавно достапните телефонски услуги на кој било интерконектиран оператор со официјално потпишан договор за интерконекција.

Во јули 2005 година, Агенцијата издаде регулативи со кои се уредуваат условите за интерконекција. Правилата за пристап до и употребата на конкретни мрежни објекти беа издадени во август 2005 година, а правилата со кои се уредува отварањето на локална јамка за конкуренти, и избор на оператор, беа усвоени во декември 2005 година. Изменетите подзаконски акти за разврзување на локална јамка, посебно сметководство и правилата за пристап до и употребата на конкретни мрежни објекти беа донесени во септември 2008 година. Во декември 2008 година, беа донесени уште четири подзаконски акти во однос на Локален bit stream пристап, Големопродажно изнајмување на линии, Регулирање на малопродажна цена и изменет подзаконски акт за интерконекција.

На 8 август 2005 година, МКТ ја поднесе својата прва Референтна понуда за интерконекција („MATERIO“) до Агенцијата. Цените за интерконекција наведени во оваа понуда беа одобрени на 23 јануари 2006 година. Во ноември 2006 година, првиот Договор за интерконекција беше потпишан според условите утврдени во Референтната понуда за интерконекција („RIO“). Агенцијата ја одобри поднесената MATERIO на 17 декември 2007 година. До декември 2008 година, Договори за интерконекција беа потпишани со десет фиксни оператори и три мобилни оператори. Еден алтернативен оператор (Он.Нет) има Локални Интерконекции. Два од операторите користат Избор на оператор (Он.Нет и Некском). На 23 мај 2008 година, Агенцијата издаде одобрение за нови намалени надоместоци за интерконекција и разврзување пресметани врз основа на ревизорскиот извештај за сметководствениот систем на МКТ издаден од независен ревизор. Првата

референтна понуда за разврзан пристап на локална јамка ("MATERUO") на МКТ беше поднесена до Агенцијата на 5 септември 2005 година и одобрена на 19 јули 2006 година. MATERUO беше исто така менувана два пати во 2007 година – со доброволни намалувања на цените за заеднички пристап и комерцијални технички одредби. Последниот поднесок за MATERUO беше испратен на почетокот на октомври 2008 година, што е базирано на новиот изменет подзаконски акт за MATERUO Референтна понуда. Истиот беше одобрен од страна на Агенцијата со намалена цена за разврзување на локална јамка. На 16 април 2007 година МКТ го потпиша првиот Договор за разврзан пристап до локална јамка базиран на RUO со алтернативен оператор на фиксна мрежа.

За да се подготви за конкуренција во бизнисот на фиксни линии, МКТ изврши неколку промени на својата структура на малопродажни цени. На пример, МКТ продолжи да ги усогласува цените што ги наплаќаше за производи за мрежен пристап и услуги за повици со соодветните трошоци. Исто така, врз основа на ЗЕК, Агенцијата ја наметна обврската за цени базирани на трошоци за големопродажните услуги на МКТ. Во случаи кога цените на претплатничките линии се уште целосно не ја рефлектираат цената на обезбедување на услугата, може да се очекува негативен ефект на конкурентноста на МКТ на големопродажните и малопродажните пазари. Во јули 2007 година, беше потпишан Договорот за големопродажен ADSL ("WS ADSL") со Он.Нет.

Во согласност со обврските од ЗЕК, новиот подзаконски акт за преносливост на број беше објавен од страна на Агенцијата на 27 декември 2006 година. Операторите на јавно достапни телефонски услуги мора да им овозможат на своите корисници да ги задржат нивните негеографски и географски броеви при менување на телекомуникациски оператори. Преносливост на број беше имплементирана во мрежите на МКТ и ТММК и комерцијалниот почеток на услугата во Македонија беше на 1 септември 2008 година. Врз основа на последните промени на MATERIO, надоместокот за пренос на број може да се наплати или од операторот или од крајниот корисник.

На 4 септември 2008 година, новите подзаконски акти за големопродажни изнајмени линии и минимален пакет на изнајмени линии беа усвоени од страна на Агенцијата. МКТ ги подготви понудите и ги достави за одобрување во рамките на крајните рокови. Врз основа на новите подзаконски акти за големопродажно изнајмување на линии, локален bit stream пристап и регулирање на малопродажна цена, МКТ поднесе за одобрување до Агенцијата неколку дополнителни регулирани производи за големопродажба.

Од крајот на 2004 година кога истече обврската на МКТ за обезбедување на универзални услуги согласно Договорот за концесија, се уште не постои оператор дефиниран како давател на универзална услуга. Во мај 2006 година, Владата на Република Македонија донесе Одлука за спроведување на привремена стратегија за универзална услуга во која се утврдени основните стратешки одлуки. Релевантните подзаконски акти што ги уредуваат техничките параметри, барањата за квалитет и формирање на цени за обезбедување на универзални услуги во Македонија беа усвоени во втората половина на 2006 година. На 27 декември 2007 година, Комисијата на Агенцијата донесе одлука да објави јавен тендер за обезбедување на универзални електронски комуникациски услуги во Македонија. На 22 февруари 2008 година, МКТ и Космофон беа избрани како кандидати за даватели на универзална услуга во процесот на пред-квалификација. Писмени покани (без јавен повик) на Агенцијата ќе бидат испратени до избрани кандидати за цели на доставување на понуди за обезбедување на универзални електронски комуникациски услуги.

Во 2007 година, Агенцијата додели шест регионални и две национални одобренија за користење на радио фреквенција во опсегот од 3.4-3.6 GHz за реализација на фиксен безжичен пристап, WiMAX. Според тендерските правила, операторите со национални лиценци беа обврзани да обезбедуваат услуги од јануари 2008 година, а операторите со регионални лиценци беа обврзани да обезбедуваат услуги од март 2008 година. WiMAX операторите ја започнаа својата работа со задоцнување и до сега немаат значително влијание на пазарот на електронски комуникации. На 14 август 2008 година, Агенцијата објави тендер за доделување на две регионални лиценци кои претходно беа одземени затоа што операторите што ги добиле лиценците не ги исполнуваа условите на тендерот. Лиценците за двата региони му се доделени на Космофон.

Исто така, во согласност со ЗЕК, врз основа на анализите на пазарот, Агенцијата може да наметне обврски за регулирање на малопродажната цена и контрола на цените на операторите со ЗПМ на соодветниот пазар доколку утврди дека големопродажниот регулиран пазар не ги исполнува очекуваните резултати.

Операторите со значителна пазарна моќ се должни да водат посебно сметководство за нивните големопродажни и малопродажни активности.

Регулирани малопродажни цени

Пазарот на фиксни говорни услуги во Македонија стана високо конкурентен во 2008 година. Новите фиксни оператори, Космофон и Он.Нет воведоа, услуги со намалени цени. Другите алтернативни оператори исто така планираат да нудат фиксни говорни производи со атрактивни цени.

Регулативната рамка за уредување на малопродажните тарифи за МКТ до август 2008 година беше утврдена во Договорот за концесија. Со најновите промени на ЗЕК објавени на 4 август 2008 година, од 4 септември 2008 година постојните Договори за концесија на МКТ, вклучувајќи го и регулирањето на горниот праг на малопродажните цени, веќе не се применливи.

Според ЗЕК и новоусвоениот подзаконски акт за регулирање на малопродажните цени, Агенцијата може да пропише еден од следниве начини за малопродажно регулирање на услугите за фиксна телефонија:

- Горен праг (price cap);
- Индивидуално одобрување на цели;
- Цени базирани на трошоци; или
- Стандардизирани цени

Во согласност со подзаконските акти, МКТ треба да ја информира Агенцијата 30 дена пред да изврши било какви промени во стандардните фиксни телефонски говорни услуги на соодветните пазари од 1 до 6.

Регулирани големопродажни цени.

МКТ имаше обрска за базирање на цените врз основа на трошоците за регулираните големопродажни услуги (интерконеција и разврзување на локална јамка), со користење на методологијата на Целосно распределени трошоци ("FDC") до јули 2007 година и со користење на Long Run Incremental Costs ("LRIC") методологијата од тогаш наваму. Предлог за надоместоци за интерконеција со LRIC беше доставен до МКТ во јули 2007 година, а за надоместоци за разврзан пристап во декември 2007 година. На 23 мај 2008 година, Агенцијата издаде одобрение за новите намалени надоместоци за интерконеција и за разврзан пристап намалени за 18 проценти, врз основа на ревизорскиот извештај за системот за сметководство на трошоци на МКТ издаден од страна на независен ревизор. Надоместоците се применливи од 1 јуни 2008 година.

Исто така, на 31 декември 2008 година, Агенцијата издаде одобрение за изменување на MATERUO врз основа на новиот подзаконски акт за нивото на деталност на информациите што ќе бидат објавени во MATERUO. Со истиот, надоместоците за Разврзан пристап на локална јамка ("ULL") се намалуваат за околу 10%. Надоместоците се применливи од 1 јануари 2009 година.

Нивото на регулирани цени за големопродажба директно зависи од финализирањето на ценовните корекции од регулираните цени за малопродажба на МКТ.

Врз основа на одлука на Комисијата за заштита на конкуренцијата ("КЗК"), МКТ воведоа производ за големопродажни дигитални изнајмени линии во ноември 2007 година. Производите за големопродажба се

нудат по цени што се за 30% пониски од цените за малопродажба. Во октомври 2008 година, МКТ поднесе понуди за големопродажни изнајмени линии и минимален пакет на изнајмени линии врз основа на најновите подзаконски акти донесени во септември 2008 година од страна на Агенцијата. Агенцијата ја одобри понудата за минимален пакет на изнајмени линии на 25 декември 2008 година. На 30 декември 2008 година МКТ воведо големопродажна понуда за обезбедување на сегменти за терминирање и/или сегменти на водови на изнајмени линии, со одобрение на Агенцијата. Со одобрувањето на понудата на големопродажни изнајмени линии од страна на Агенцијата, МКТ ќе има двојно регулирање на услугата за големопродажни изнајмени линии како резултат на преклопувањето на одговорностите на релевантните регулаторни тела. Цените на понудата за големопродажни изнајмени линии регулирани од страна на Агенцијата се определуваат врз основа на стандардите.

Врз основа на новодонесените подзаконски акти од страна на Агенцијата во декември 2008 година за изнајмување на големопродажни линии и локален bit stream пристап, МКТ поднесе неколку дополнителни понуди за регулирани големопродажни производи, како што се самостојни понуди за bit stream пристап и за регулирани понуди за изнајмување на големопродажни линии. Агенцијата се уште ги нема одобreno овие понуди. Цените се определени на принцип на малопродажен минус согласно подзаконските акти.

Регулирање на бизнисот на мобилна телефонија

Услугите за малопродажба што ги обезбедуваат операторите на мобилната мрежа во Македонија во моментот не подлежат на регулирање на цените. На 29 јуни 2007 година Агенцијата ја објави нацрт анализата спроведена на услугите за терминирање на повик во јавните мобилни комуникациски мрежи (Пазар 16). Врз основа на истата, на 26 ноември 2007 година, ТММК и Космофон добија статус на оператори со значителна пазарна моќ и за нив беа наметнати неколку обврски како што се интерконекција и пристап, транспарентност и недискриминација во интерконекцијата и пристапот, посебно сметководство, контрола на цени и сметководство на трошоци. ТММК поднесе жалба на оваа одлука. Жалбата беше одбиена од Комисијата на Агенцијата со одлуката од 18 јануари 2008 година.

Како оператор со ЗПМ на пазарот за терминирање на мобилни говорни повици, ТММК поднесе RIO до Агенцијата на 29 февруари 2008 година. На 28 март 2008 година, Агенцијата донесе одлука за значително намалување на тарифите за терминирање на повици во мобилната телефонија ("MTR"). ТММК поднесе жалба против одлуката на Агенцијата. На 12 јуни 2008 година, Комисијата на Агенцијата, како второстепен одбор за ревизија на Агенцијата, ја потврди одлуката на Агенцијата. Како резултат на тоа, новите терминални такси на ТММК се применуваат од 1 август 2008 година. ТММК покрена постапка пред Управниот суд со цел да ја оспори одлуката на Комисијата на Агенцијата, и покрај тоа што не ја пролонгира примената на новата RIO. Управната постапка се уште не е започната.

ТММК ја започна постапката за склучување на договори за интерконекција со своите интерконекциски партнери во согласност со RIO со важност од 1 август 2008 година. Во моментот, ТММК има потпишано договори за интерконекција врз основа на својата RIO со повеќето интерконекциски партнери.

Исто така, на ТММК може да му биде доделен статус на оператор со значителна моќ на релевантниот пазар за пристап до јавни мобилни комуникациски мрежи и услуги за целите на оригинирање на повици во јавните мобилни комуникациски мрежи (пазар 15 од старата препорака на Европската Комисија). Дополнително уредување на цените за терминирање на меѓународни повици како дел од анализата на пазарот 16 е исто така возможно на истото ниво како и националната MTR.

Статусот на оператор со ЗПМ наложува обврски за транспарентност и недискриминација во поглед на интерконекцијата и пристапот, посебното сметководство, контролата на цените и обврските за сметководство на трошоци за ТММК и Космофон. ТММК има обврска да достави финансиски извештаи базирани на посебно сметководство до 31 мај 2009 година.

Според горенаведената регулатива, MTR беа намалени за приближно 40% со решение издадено од

Агенцијата на 28 март 2008 година. Истата терминална такса беше наложена и на Космофон, додека операторот ВИП беше изоставен од процесот на регулирање, при што нему не му беше доделен статусот на оператор со значителна пазарна моќ на пазарот 16, а во моментот тој има преференцијален статус со повисока терминална такса за мобилна телефонија во истата пропорција. ТММК поднесе жалба на решението со коешто Агенцијата ги наложи новите МТН, меѓутоа жалбата не го одложува извршувањето на решенијата на Агенцијата. Новите МТН на ТММК се применуваат од 1 август 2008 година.

Во моментот е уредено само националното мобилно терминирање, но исто така постои можност меѓународните терминални такси во иднина да бидат намалени до истото ниво како и националните МТН.

На 31 јануари 2007 година, на третиот мобилен оператор, ВИП, му беше доделено овластување за користење на радио фреквенции во GSM 900 и DCS 1800 опсезите на радио фреквенција на целата територија на Република Македонија и истиот започна со комерцијално работење со своите pre-paid и post-paid понуди.

На 2 април 2007 година, Агенцијата објави повик за изразување на интерес за четврт мобилен оператор.

На 7 ноември 2007 година, Агенцијата објави јавен тендер за доделување на една лиценца за користење на 3G радио фреквенции. Космофон го доби тендерот и започна со 3G комерцијално работење во август 2008 година.

На 2 септември 2008 година, Владата на Република Македонија објави одлука за доделување на три дополнителни 3G лиценци за надомест од 10 милиони евра за секоја лиценца. На 15 септември 2008 година беше објавен новиот тендер за овие три дополнителни 3G лиценци. ТММК беше единствениот оператор што се пријави на овој тендер. Врз основа на одлуката од 21 ноември 2008 година, Комисијата на Агенцијата додели 3G лиценца на ТММК на 17 декември 2008 година. ТММК е должен да обезбеди комерцијален почеток на 3G услугите на 17 јуни 2009 година.

Поради намалените малопродажни тарифи и зголемениот сообраќај, ТММК поднесе неколку барања за GSM 1800 фреквенции. Агенцијата објави тендер за доделување на две лиценци за опсег од 1800 MHz за надомест од 2 милиони евра за секоја лиценца. ТММК ќе достави понуда за овој тендер.

Додека конкуренцијата на пазарот на мобилна телефонија се зголеми со влезот на трет учесник на пазарот, скорешната инвестиција на Дојче Телеком во ОТЕ/Космоте драматично ја зацврстува позицијата на Дојче Телеком во Македонија, при што треба да се очекува реструктурирање на пазарот на мобилна телефонија. КЗК одлучи дека Дојче Телеком треба да го продаде Космофон како корективна мерка на пазарот.

Пазарот на мобилна телефонија носи сè поголеми предизвици во однос на формирањето на малопродажните цени. Од почетокот на работењето на третиот оператор во септември 2007 година конкуренцијата се зголеми. Влезот на операторот ВИП предизвика значителни промени во цените на македонскиот пазар во сите сегменти, што доведе до засилена конкуренција базирана на цените. Во текот на 2008 година, сите три мобилни оператори, ТММК, Космофон и ВИП, воведоа неколку планови за цените и значителни понуди за одредени заедници со атрактивни цени.

Со јасен фокус на задржувањето и растот на вредната корисничка база и со цел да се задоволат потребите на македонските мобилни корисници за пониски цени, ТММК ги прилагоди цените за некои од постојните тарифни модели и воведоа неколку услуги со атрактивни цени како продолженија на постојните тарифни модели, главно базирани на понуди за пријателите и семејството.

Македонија и Европската унија

Република Македонија ја потпиша Спогодбата за стабилизација и асоцијација со Европската унија и нејзините земји-членки на 9 април 2001 година. Македонското Собрание ја ратификуваше Спогодбата на 12 април 2001 година, потврдувајќи го стратешкиот интерес и политичката заложба за интеграција во Европската унија.

Спогодбата за стабилизација и асоцијација е ратификувана и е во сила од 1 април 2004 година.

На 17 декември 2005 година, ЕУ одлучи да и додели на Република Македонија статус на земја кандидат за ЕУ.

По кандидатскиот статус, ЕУ мора да одреди датум за започнување на преговори за целосен пристап што ги опфаќаат сите аспекти на членството во ЕУ, вклучувајќи ги трговијата, животната средина, конкуренцијата и здравјето. Македонија како земја кандидат треба да го усогласи своето законодавство со законодавството на ЕУ.

На 5 ноември 2008 година, Европската комисија го издаде Извештајот за напредок за 2008 година за Македонија. Во Поглавје 10 од Извештајот (Информатичко општество и медиуми), Европската комисија констатираше дека може да се забележи значителен напредок на полето на електронските комуникации, вклучувајќи ги и мерките за спроведување. Законот за електронски комуникации беше усогласен со правилата на ЕУ. Агенцијата постигна напредок со наложувањето на конкурентска заштита за операторите со значителна пазарна моќ. Надоместоците за интерконекција беа драстично намалени, беше воведена преносливост на број и беше спроведена услугата претходен избор на давател на универзална услуга. Овие мерки, како што е наведено во извештајот, резултираа со пораст на конкуренцијата на пазарот на фиксна телефонија и на широкопојасни услуги, како и со значително намалување на цените.

Конкуренција

Телекомуникациски услуги за домашна и меѓународна фиксна телефонија

На 1 јануари 2005 година истеклоа ексклузивните права на МКТ да обезбедува телефонски услуги за фиксна телефонија, но како резултат на доцнењето со имплементацијата на новата регулативна рамка, конкуренцијата од други даватели на услуги на фиксна телефонија започна дури во февруари 2007 година. Сепак, МКТ претходно се соочи со индиректна конкуренција од давателите на услуги на мобилна телефонија и, до ограничен степен, од давателите на VoIP услуги.

Во 2008 година, главната конкуренција во фиксните говорни услуги произлегуваше од давателите на услуги на мобилна телефонија. Исто така, со работа започнаа нови даватели на услуги на фиксна телефонија со понуда на појдовни повици кон претплатници на МКТ, преку VoIP или преку услуги на избор на оператор. Исто така, постои силна конкуренција на полето на терминирање на меѓународни дојдовни повици во фиксните и мобилните мрежи во Македонија. До крајот на јануари 2009 година имаше осум оператори што терминираат меѓународен сообраќај.

Природата на конкуренцијата во фиксната телефонија се промени од понуда на евтини појдовни повици (преку избор на оператор и VoIP) во понуда на комплетни услуги на фиксна телефонија.

Во април 2007 година, Он.Нет потпиша ULL договор со МКТ врз основа на MATERUO. Врз основа на тој Договор, од мај 2008 година Он.Нет ги нуди своите комерцијални услуги на корисниците. Беше потпишан и договор за изнајмување на комерцијални линии на големо со Он.Нет, базиран на барање од Он.Нет.

Космофон воведо услуги за фиксна телефонија во јуни 2008 година преку нивната GSM мрежа, а во август 2008 година тие започнаа со понуда на услуги базирани на 3G технологија.

И двата големи кабелски оператори, КабелТел и Телекабел, започнаа со понуда на услуги на фиксна телефонија во последниот квартал од 2008 година.

Од 1 септември 2008 година стана достапна услугата преносливост на број. Со оглед на тоа дека корисниците на фиксната телефонија се претежно корисници на МКТ, очекуваме негативно влијание од услугата преносливост на број од МКТ на други фиксни оператори.

Со цел да одговори на овие предизвици, МКТ воведо атрактивни пакет понуди што вклучуваат фиксни

компоненти, VoIP и ADSL.

Изнајмени линии и услуги за пренос на податоци

МКТ е водечки давател на услуги на изнајмени линии и пренос на податоци. Кабелските оператори како и други безжични оператори изградија свои сопствени мрежи и исто така можат да нудат услуги за пренос на податоци, преносен капацитет и разни широкопојасни услуги. Врз основа на новата понуда на МКТ за изнајмување на линии на големо со намалени цени, очекуваме да бидат потпишани неколку договори за продажба на големо со алтернативни оператори.

Очекуваме повеќе можности за алтернативните оператори бидејќи МКТ требаше да воведо нови големопродажни производи базирани на регулативните обврски од првиот квартал на 2009 година.

На пазарот на широкопојасен интернет постојат три главни даватели на услуги покрај МКТ: Он.Нет, КабелТел и Телекабел. Кон крајот на јануари 2009 година, МКТ имаше околу 49% удел во пазарот врз основа на бројот на малопродажни претплатници. Главната конкуренција со којашто МКТ се соочува е широкопојасниот интернет што им се нуди на корисниците на кабелска телевизија преку нивни сопствени мрежи и од страна на Он.Нет преку безжичниот широкопојасен интернет користејќи ја големопродажната понуда на ADSL на МКТ. Мобилниот оператор Космофон исто така започна со понуда на мобилен широкопојасен интернет пристап, преку својата 3G мрежа.

Во ноември 2008, МКТ влезе на ТВ пазарот со понуда на Triple Play услуги: ТВ, интернет и говорни пакети. Конкуренцијата исто така најави слични услуги, а во октомври 2008 година КабелТел веќе ја воведо својата прва понуда.

Услуги на мобилна телефонија

Моментално на македонскиот пазар на мобилна телефонија функционираат три мобилни оператори. Густината на претплатници на пазарот на мобилна телефонија е преку 100%, што главно се должи на силната и остра конкуренција базирана на цени, претплатнички опции, телефонски апарати по поволни услови, широк опсег на понудени услуги, иновација и квалитет на услуга. Вториот по големина давател на телекомуникациски услуги во земјата врз основа на бројот на претплатници, Космофон, започна со комерцијално работење во јуни 2003 година. Неговите маркетиншки и рекламни кампањи се агресивни со ниски и конкурентни цени на телефонски апарати, атрактивни тарифни планови, обемно рекламирање и широк опсег на канали за индиректна продажба. Во јуни 2008 година, Космофон го прошири своето работење на полето на фиксни телекомуникациски услуги, а во август 2008 година започна со 3G комерцијално работење во pre-paid, post-paid и интернет сегментот.

Во февруари 2007 година, македонскиот регулативен орган надлежен за телекомуникациите додели лиценца за трет мобилен оператор на Мобилком Австрија. Операторот влезе на македонскиот пазар во септември 2007 година, под името ВИП, со 2.5G услуги. ВИП започна со интензивни кампањи дури и пред официјалниот почеток на работењето. ВИП склучи договор за национален роаминг и договор за делење на локација, но исто така гради и сопствена GSM мрежа. Партнерството со Vodafone му помогна на ВИП да го воведо Blackberry заедно со воведувањето на VPN можностите.

На 9 јануари 2009 година, Владата на Република Македонија одлучи да понуди две дополнителни 3G лиценци со првичен надомест од 5 милиони евра по лиценца, што е 50% помалку од надоместот што го платија ТММК и Космофон како сегашни носители на таквата лиценца за радио фреквенции.

Според одлуката на КЗК, преземањето на Космоте од страна на Групацјата Дојче Телеком создава концентрација од околу 90% удел на пазарот на македонскиот пазар на мобилни комуникации за нашата Групацја. Поради тоа, Дојче Телеком ќе го продаде Космофон.

На ТММК му беше доделена 3G лиценца на 17 декември 2008 година. Тендерските обврски вклучуваат комерцијално воведување на услугата во рок од 6 месеци од датумот на доделување на лиценцата (17 јуни 2009) и 50% покриеност на популацијата во рок од една година од датумот на доделување на лиценцата (17 декември 2009), како и дополнителни 30% (или вкупно 80%) покриеност на популацијата во рок од три години од датумот на доделувањето на лиценцата (17 декември 2011).

Според проценките на ТММК, на 31 декември 2008 година ТММК имаше 59,4%, Космофон 29,1% и ВИП 11,5% удел на пазарот од аспект на бројот на претплатници.

Во вакво опкружување со интензивна конкуренција, ТММК планира да го задржи својот удел на пазарот преку зголемена продуктивност, мерки за постигнување ефикасност и одржување на постојните кориснички односи.

Маркетинг

Покрај континуираната замена на фиксните говорни услуги со мобилни од почетокот на работењето на мобилните оператори во 2003 година и силната конкуренција во широкопојасниот интернет главно од кабелските ТВ оператори, во 2008 година на пазарот се појави нова силна директна конкуренција во фиксните говорни услуги. Во јуни 2008 година, Космофон започна да нуди значително поевтини фиксни говорни услуги преку фиксна GSM платформа. Кон крајот на 2008 година, Космофон стекнуваше удел на пазарот преку интензивна маркетинг комуникација и ниски цени. Во меѓувреме, Он.Нет, како давател на услуги на големо, исто така ги засили своите активности, зголемувајќи го бројот на корисници преку разврзани линии и фиксни говорни линии изнајмени на големо. Додека Космофон нуди само фиксни говорни пакети, Он.Нет се фокусира на пакети од говорни и интернет услуги. Главните кабелски ТВ оператори, Телекабел и КабелТел, започнаа да нудат говорни услуги во четвртиот квартал од 2008 година. КабелТел промовира говорни услуги како дел од 3 play пакетите (говорни, интернет и ТВ услуги).

Работејќи во опкружување со толку силна конкуренција, што се очекува да биде уште посилна во блиска иднина, МКТ се фокусира на воведувањето и промовирањето на сопствените услуги и на задржувањето на постојните корисници. Од септември 2007 година, експанзијата на ADSL може да се смета за успех на МКТ, што продолжи и во 2008 година, достигнувајќи бројка од 98.862 активни корисници (вклучувајќи 17.008 корисници на ADSL на големо). Согледувајќи можност во широкопојасните услуги, како и согледувајќи ја потребата од реагирање на конкурентниот пазар, МКТ ги промовираше своите пакет говорни и интернет услуги во септември 2008 година. Call & Surf пакетите беа добро прифатени на пазарот, придонесувајќи за задржувањето на корисниците и за стекнување на корисници на широкопојасните услуги. Во ноември 2008 година, МКТ направи исклучително радикален чекор на пазарот со воведувањето на IPTV услугите, а особено со 3play услугата 3Max. Овој чекор отвора нови насоки во стратегијата на МКТ, со фокус на понуда на широко портфолио на говорни, интернет и IPTV услуги. Нудењето на овие услуги со висок квалитет од страна на еден давател останува главната стратегија во претстојниот период.

МКТ разви различни продажни канали со цел да ги опслужи корисниците од различни сегменти. МКТ користи директни продажни канали, како што е сопствената малопродажна мрежа, директни агенти и менаџери за клучни корисници; индиректни продажни канали се базираат на индиректни мастер дилери со нивна мрежа на сопствени продавници, партнерски продавници и самостојни трговци; on-line продажни канали и контакт центри преку кои се врши теле-продажба.

Главниот продажен канал на МКТ е мрежата на продажни места. Постојат 7 Т-Home самостојни продавници и 21 заедничка продавница со ТММК, што го нудат комплетното портфолио на производи на ТММК и Т-Home. ТММК ги дистрибуира своите услуги во своите сопствени малопродажни места и преку индиректните партнери (дилери). Кон крајот на 2008 година, малопродажната мрежа на ТММК се состоеше од 34 продавници, од кои 13 се самостојни. Во 2009 година, се планира да бидат отворени четири нови заеднички продавници. На 23 јануари 2009 година беше отворен еден нов концепт кафуле и продавница. Дел од портфолиото на производи на МКТ (телефонски апарати, фото опрема, компјутери, печатачи, мрежна опрема и др.) е достапен на корисниците со користење на плаќање на рати преку нивните телефонски сметки.

Пилот проектот „Оптика до домот“ („FTTH“), спроведен од страна на вкрстени функционални тимови од продажба и обезбедување на услуги во 2008 година ја покажува насоката на којашто МКТ треба да посвети големо внимание во 2009 година. Веќе се реализираат четири пилот проекти, а поврзани се преку 40 корисници. Со користење на оптиката, корисниците можат да добијат податочни услуги со подобрен квалитет.

Во 2008 година, директните агенти што работат на сегментот на мали и средни претпријатија ставаат силен акцент на продажбата на решенија базирани на куќни централи („PBX“) и ИТ мрежни решенија.

Маркетинг активностите базирани на податоци за корисниците се употребуваат со цел да се изградат цврсти односи со корисниците. Шемите за лојалност и програмите за надградба на телефонските апарати исто така сè повеќе се употребуваат со цел да се зголеми задоволството на корисниците и да се подобри стапката на одлевањето на корисници.

Во текот на 2007 година, ТММК вовеле планови за цените комбинирани со дополнителни услуги, услуги за одредени заедници и тарифни модели, како и интензивни рекламни кампањи со цел да се опфатат разновидни делови од телекомуникацискиот пазар. Во тек е спроведувањето на проектот за управување со односите со корисниците („CRM“) којшто ќе овозможи сегментиран и таргетиран контакт со корисниците, при тоа зголемувајќи ја понудената вредност и, последователно, задоволството на корисниците.

Друг канал на дистрибутивната мрежа е соработката со дилери. Во моментот, мрежата се состои од 13 мастер дилери (вклучително 2 директни изведувачи) што покриваат 140 продавници. Во сите продавници се извршува целосното портфолио на продажни активности и тие го имаат речиси целото портфолио на услуги за наплата. До крајот на 2008 година сите продавници што им припаѓаат на дилери беа редизајнирани во согласност со имиџот на ТММК, со надворешни светлечки знаци (кај сите продавници стои знакот „Т Партнер“ наместо „Т Мобиле“). Pre-raid пакетите (со или без телефонски апарати) се достапни во сите 140 продажни места на дилери и во дополнителни 7000 киосци, што продаваат pre-raid ваучери.

Истражување и развој

МКТ континуирано се стреми кон високо технолошко ниво во нудењето и обезбедувањето на широк опсег на производи и услуги што ќе ги задоволат барањата на корисниците. Претходно наведеното, заедно со рационализацијата на мрежната комуникациска архитектура, резултираше со подобрување на оперативната ефикасност и консолидација на мрежата. Беа воведени нови телефонски услуги преку платформите на интелегентна мрежа (IN) и на говорна пошта, при што обезбедувањето на широкопојасни услуги стана возможно со имплементацијата на ADSL технологија.

Во следната фаза, главниот фокус ќе биде на проширување на широкопојасниот пристап како главен предуслов за поддршка на широкопојасниот интернет и видео услугите. Во оваа насока, МКТ ќе започне да воведува FTTH во урбаните области, каде што побарувачката за широкопојасни услуги е повисока и каде што постојната бакарна мрежа би можела да го ограничи обезбедувањето на услугите.

Мрежата DWDM (Dense Wavelength Division Multiplexing) ќе продолжи да биде главниот транспорт за IP/MPLS и Ethernet сообраќај. Сепак, зголемената побарувачка за видео и податочни услуги ќе резултира со дополнителна надградба на DWDM и IP/MPLS мрежата.

МКТ прави подготовки за интерконекција и конвергенција на посебни мрежи за говорни и податочни услуги. Концептот за миграција на мрежа од следна генерација („NGN“) се смета за долгорочен проект. МКТ не планира значителен развој на традиционалната PSTN/ISDN мрежа, освен за целите на одржување и придржување кон регулативните барања. Клучниот фокус ќе биде на обезбедувањето на широкопојасен пристап, IPTV и VoIP услуги за корисници на широкопојасни услуги и мрежно мигрирање кон NGN. Проектите за истражување и развој во ТММК се спроведуваат во тесна соработка со добавувачите и државните образовни институции. Целта на овие проекти е да се подготви ТММК за исполнување на потребите

на пазарот којшто бележи рапиден развој и да се оптимизира одржувањето на постојните активности.

Во соработка со локалните партнери, ТММК изгради E-mail Push решение наменето посебно за пазарниот сегмент на мали и средни претпријатија. Покрај тоа, ТММК исто така изгради и Систем за управување со деловни процеси („канцеларија без хартии“) што овозможува ефикасно, навремено и прегледно извршување на внатрешните процеси.

Во соработка со други Т-Мобиле меѓународни компании, ТММК изгради и спроведе систем за автоматско управување со уреди што овозможува далечинска конфигурација на уредите за полесно прифаќање на дополнителните услуги на локалниот пазар.

ТММК изготви софтвер наречен Cell Info што ги покажува перформансите и сите релевантни параметри на ќелии на базните станици во мрежата. Овој софтвер се користи секојдневно од страна на тимовите за оптимизација на радио мрежата со цел подобро да се оптимизира радио мрежата.

ТММК реализираше решение за преносливост на мобилни броеви и преносливост од pre-paid до post-paid што е во согласност со регулативните барања и што дозволува флексибилни понуди на пазарот. Истовремено, ние спроведовме и нова генерација на решение за услуга на посредување што овозможува пофлексибилно и побрзо реализирање на услугите.

ТММК започна со миграција на основната опрема кон NGMN (New Generation Mobile Network) или MSS (Mobile Soft Switch) што му обезбедува на ТММК голем пораст на капацитетот и на флексибилноста во однос на нови услуги со намалување на оперативните и инвестиционите трошоци.

Во 2008 година, ТММК ја надгради својата платформа за управување со злоупотреби, платформата за осигурување на приходи и платформата за говорна пошта со дополнителни капацитети и нови функционалности. Овие надградби обезбедуваат повисоко ниво на сигурност и контрола во осигурувањето на извори на приходи и ги намалуваат ризиците од загуба на приходи. Исто така, тие овозможуваат и обезбедување на нови услуги.

Во соработка со МКТ, ТММК го воведо CRM проектот којшто има големо влијание на развојот и распоредувањето на ИТ инфраструктурата во иднина. Преку извршување на програмата, ТММК ќе ја промени својата ИТ структура во архитектура ориентирана кон услуги (SOA) - базирана на структура што ќе служи како основа за дополнителен пораст, при тоа задржувајќи ја едноставноста и кусото време од создавањето на производот до неговото пласирање на пазарот. Истовремено, ТММК ќе реализира модели на стандардизирани бази на податоци за корисници и производи што ќе се користат за заедничка понуда на услуги и управување фокусирано на корисниците.

Информатичка технологија

ИТ апликацијата и оперативната ефикасност беа зголемени со воведувањето на нови стандарди за ИТ развој, како и нови системи и технологии, кои ги поддржуваат процесите и активностите на компанијата и обезбедуваат сигурно деловно опкружување.

Директоратот за ИТ има активна улога во спроведувањето на новите производи на компанијата VoIP и IPTV, како и пакет услуги како 2Play и 3Play.

ИТ апликацијата и оперативната ефикасност беа зголемени со воведувањето на нови ИТ системи и нови ИТ технологии:

- Имплементација на систем за складирање на податоци и собирање и анализа на деловни податоци (Data Warehouse and Business Intelligence)

- Анализа на деталните барања и фаза на планирање за заедничкиот CRM систем со ТММК
- Имплементација на преносливост на број
- Надградба на билинг системот
- Надградба на компјутерската мрежа

Покрај тоа, процесот на ребрендирање во 2008 година и имплементирањето на Т-Хоме брендот беше поддржано од страна на Директоратот за ИТ преку промена на сите интранет/интернет веб апликации и страници, редизајнирање на сметките и воведување на детална сметка како составен дел од редовната сметка, промена на формата на сите документи во согласност со барањата на новиот бренд и промена на името на доменот на компанијата.

Во текот на изминатиот период, Директоратот за ИТ спроведе неколку заеднички решенија со ТММК коишто ќе им овозможат на компаниите да им понудат заеднички услуги на корисниците. Овие имплементации се претежно фокусирани на заедничката инфраструктура во продавниците и ИТ мрежата како предуслов за спроведувањето на заеднички ИТ решенија и архитектура.

ТММК изгради мрежа со висок квалитет и висок капацитет која ги исполнува барањата и потребите на базата на корисници која е во постојан пораст.

Мрежата на радио пристап се состои од 643 базни станици инсталирани на 472 локации, 4.621 примопредаватели, 186 микробранови комуникациски канали за пренос и 111 репетитори. Основната мрежа и системите за поддршка се состојат од два Регистри на домашна локација (Home Location), два сервери од следна генерација на мобилен комуникациски центар (Next Generation Mobile Switching Center Servers), пет Media gateways (два од нив се активни, а други три се во процес на имплементација), два класични мобилни комуникациски центри (тие ќе бидат исклучени по инсталирањето на сите Media gateways) и седум контролори на базни станици инсталирани на четири различни локации. Исто така, преку мрежата на ТММК функционираат pre-paid јазли, GPRS јазли за поддршка и SMS/VMS/MMS. Со цел да се поддржат услугите од следната генерација со повисок капацитет во преносната мрежа, на четири локации беше имплементирана нова Packet магистрална мрежа. Сите мрежни елементи се централно контролирани и следени преку системот за управување и поддршка лоциран во Скопје.

Рејтингот и платформите за билинг обезбедуваат подобрени и непрекорни услуги за целокупната база на pre-paid и post-paid претплатници, како и за партнерите за интерконекција. Нашите сеопфатни решенија за промоции, попусти и бонуси обезбедуваат голема флексибилност за прилагодени понуди и задоволство на корисниците. Позадинските системи овозможуваат агрегација на содржина од различни партнери - даватели на содржина, истовремено обезбедувајќи софистицирано м-плаќање, м-наплата, испраќање на пораки и методи за далечинска конфигурација за широкиот опсег на услуги.

ТММК исто така изгради и функционалности за хостирање на третиот мобилен оператор на локалниот пазар, истовремено искористувајќи ги нашите способности за уште поголемо автоматизирање на деловните процеси, како и безбедност и достапност на податоци.

Николај Бекерс
 Главен извршен директор
 Македонски Телеком АД - Скопје

